

Ο ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 22 του Οκτωβρίου 1906 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 218

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. 'Ο θάνατος τῶν Ἀρχαίων (Ἀπὸ τὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου».)
 ΑΔΕΕ. ΠΑΛΛΗΣ. Θουκυδίδης, βιβλίον πρῶτον (συνέχεια).
 CARL BRUGMAN. Γραφὴ καὶ Λαϊκὴ γλώσσα καὶ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (συνέχεια).
 ΑΔΕΕ. ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ (μετάφρ. ἀπὸ τ' Ἀγγλικά).
 ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ. Στὸ Νηπιαγωγεῖον.
 ΚΑΡΜΕΝ ΣΓΛΒΑ. Φουρνίκα (Ρουμάνικο Παράμυθον).
 Κ. Π. Οἱ ὄψεις τῆς τέχνης ἐπὶ τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα.
 ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΣ. Καίριος Γραφές.
 ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Δέκας Ἀρβανίτης, Γ. Ζουφρές.
 Δ. Π. Τ. Φαινόμενα καὶ Πράγματα (Οἱ Ἀσιαίτες—Τὸ τρίτον μέρος—Συλλογικὸν γὰρ τὴν Βιογραφίαν).
 Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

Καὶ οἱ τριπλῆς οἱ πόρτες οἱ χροσῆς
 καὶ οἱ χαλκένιες πόρτες τρίζαν
 τρίζιμο σὰ νὰ βογγίξαν,
 καὶ χωρὶς κανένα γγίξιμο,
 σάμπως μαγεμένους, διάπλατες,
 ἀπὸ μόνες τους ἀνοίξαν.

Κι ἀποκάτου ἀπ' τὰ μουράγια τὰ διπλά
 μὲ τὰ δυναμάρια τὰ παρτα,
 κι ἀποκάτου ἀπὸ τὰ πλάγια ποῦ γεράνια
 καὶ χλωρὰ καὶ ρουμπινιά τριγύρω ὑψόνονται,
 δέρονται τὰ νερά τοῦ Μαρμαρᾶ
 τὰ καλόχιστα λιμάνια.

Καὶ λογιῆς καράβια ἀπ' τὴν Φραγκίαν,
 καὶ γαλέρες γενοβέζικες,
 βενετοσάνικα σαλεύουν τρεχαντήρια·
 κ' εἶναι σὰ νὰ καρτερῶν
 ἀκριβὰ φορτώματα
 γιὰ ταξίδια καὶ γιὰ πανηγύρια.

Στὰ κατάρτια φλάμπουρα, σὺς πλώρες
 ἀκροφίγουρα, λιοκάμματα σὺς ὄψεις
 ἀπὸ τόπους μακρινούς κι ἀπὸ βασίλεια,
 καὶ καρδιῆς χτυπᾶν καὶ χέρια ἀπλώνονται,
 σὰ νὰ θέλουν κάτι νὰ γκαλιῶσιν,
 καὶ μπαϊράκια σειοῦνται καὶ μαντίλια.

Κι ἀπ' τὴν ἀνάλας κι ἀπὸ τὰ κρογιάλια
 τῆς Ἀσίας τὰντικρονά,
 πέρα ἀπὸ τὴν Βιδυνία,
 κάτι ἀπλώνεται κατάμαυρο,
 κι ὄλο κι ἀγριεύει καὶ ζυγώνει,
 Θεοῦ ὀργὴ καὶ δαίμονα μανία.

Τῶν κυμάτων ἢ μουρμούρα πότε χάνεται
 σ' ἕνα βρόντιο στεριανὸ, καὶ πότε γίνεται
 σάμπως ταίριασμα τῆς ἡσυχῆς μουρμούρας
 καὶ τάνησυχον τοῦ βρόντιον· καὶ γρικᾶς
 πότε ἀλόγου πέταλο,
 πότε τρέξιμο πεζούρας.

Κι ἀπ' τὴν πόρτες διάπλατες ποῦ ἀνοίξαν
 κόσμος βγαίνει κι ἀργοπάτητο
 σέρνει καὶ βαρὺ τὸ πόδι,
 κ' εἶναι μὴ πομπή, καὶ δὲ γνωρίζεις
 δέξιμο κι ἂν εἶναι, ξεπροβόδιμα,
 γάμος, λιτανεία ἢ ξόδι.

Κ' εἶναι συνοδεία χωρὶς ξαφτέρυγα
 καὶ χωρὶς σταυρούς καὶ λάβαρα
 καὶ βαγγέλια καὶ παππάδες.
 Ποιᾶς λατρείας μυστήρια εἶν' αὐτά ;
 Δὲν τὰ διαλαλοῦν ψαλμοί,
 δὲν τοὺς φέγγουνε λαμπάδες

Καὶ γυναῖκες οὔτε, οὔτε παιδιὰ·
 κι ἄντρες μοναχὰ ἀσπρομάλληδες
 καὶ μισοκοπιῆς καὶ παλληκάρια·
 κ' ἔρχονται μὲ κόπο καὶ σκυφτοὶ
 σὰν ἀπὸ κρηψίδων μὲς' ἐπὶ τὴν γῆν,
 σὰν ἀπὸ τάνηλιαγα κελλάρια.

Κοντοστέκουν καὶ τρικλιζοῦν
 ἀσυνήθιστο σὰ νάχουν
 κάτου ἀπὸ τὸν ἥλιο τέτοιο δρόμο·
 καὶ τὰ μέτωπα στὰ χέρια τους,
 καὶ στὰ μάτια μπρὸς τὰ χέρια τους,
 σάμπως ἀπὸ θάμπος κι ἀπὸ τρόμο.

Κ' εἶσι πᾶν, καὶ τοὺς τρομάζουν
 τὸ φῶς τοῦ ἡμιον, πέρα ἢ θάλασσα,
 τὰ κροσούρανα, κι ὁ ἄερας.
 κι' ὁ οὐρανὸς ἀπάνω τους, καὶ γύρω τους
 ἢ μεγάλη πλάση καὶ ἢ ζωὴ
 καὶ τὸ παιξιμο τῆς μέρας.

Κ' εἶναι σὰ βγαλμένοι ἀπὸ 'να σκῆψιμο
 σὲ παλιὰ βιβλία δυσκολοσίμωτα,
 καὶ σὲ συναξάρια,
 καὶ σὲ κάτι τι ἀκριβώτερο
 ἀπ' τὰράπικα τοπάζια, ἀπ' τὰ χουρμούζικα
 τὰ μαργαριτάρια.

Κ' εἶναι σὰ βγαλμένοι ἀπὸ λογάρισμα
 μπρὸς σὲ γιατροσόφια ἀπάντεχα,
 σὲ δυσκολοξάνοιχτα δεφτέρια·
 Κι ὄλοι καθὼς ἔρχονται κλιτοί,
 καὶ καθὼς ἀργοζυγώνουν,
 τί κρατᾶνε μὲς' ἐπὶ τὰ χέρια ;

Καὶ ραβδιὰ κρατᾶν προσκνητητάδων
 καὶ διαλαλητῶν ἀκροστεφάνωτα
 μ' ἀγριλιᾶς καὶ μὲ μυρτιάς κλωνάρια·
 τραχιά ἤχοῦν τὰ σάνταλά τους χοντροκάρφωτα·
 κρέμονται σὺς ὄμους τους
 ταξιδιώτικα ταγάρια.

(Καὶ στοὺς μαρμαρένιους μώλους
 ἔξαφνα φουσκώνει κι ἀντριεύεται
 κι ἀφροστέφανο ξεσπάει τὸ κῆμα.
 Καὶ γοργὸ μακρονάθε ἐν ἄλλο ξέσπασμα,
 καὶ εἶν' ἀλόγου σάλαγος,
 καὶ πεζούρας βῆμα).

Κ' ἕνας ἕνας κι ἀπὸ δύο
 κι ἀπὸ τρεῖς ἀνταμωμένοι
 κι ἀπὸ τέσσεροι, κι ἀκόμα
 πὺ πολλοὶ, κρατᾶν καὶ σφίγγουν
 τυλιγάδια καὶ βιβλία
 σὲ χροσῆς κ' ἐλεφαντινῆς
 πλοῦσια σκαλισμένες θῆκες,
 καὶ πηγαίνουνε μ' ἐκεῖνα,
 καὶ στὰ χέρια καὶ στοὺς ὄμους
 καὶ στοὺς κόρφους τὰ βαστᾶνε,
 λείψαν' ἄγια σάμπως νάναι
 καὶ θαματουργῆς εἰκόνες
 καὶ βαριά σταμνιά γεμάτα
 μὲ τὴν στάχτη τῶν προγόνων.
 Τυλιγάδια καὶ βιβλία
 πόχουν πρόσωπα πορφύρες,
 ποῦ εἶν' οἱ σάρκες τους μετάξια,
 καὶ λογιῆς λογιῆς τὸ μάκρος
 καὶ τὸ σκῆμα καὶ τὸ χροῶμα.
 Σκεπασμένα καὶ μακρονάθε
 τὰ θωρεῖς καὶ λῆς πῶς εἶναι
 στύλοι, λῆς βωμοὶ σβυσμένοι
 καὶ σημαῖες καὶ θυμιατήρια
 καὶ ορηγάδικες κορῶνες.
 Σὰ θεῶν ἀγάλματα εἶναι,
 σὰν ἀνάγλυφα εἶν' ἡρώων,
 προφητῶν δράματα εἶναι,
 καὶ κιβούρια καὶ μνημούρια·
 Τάματα εἶναι καὶ τὰ πᾶνε
 νὰ τὰφήσουνε στὰ πόδια
 κάποιων εἰδωλῶν καὶ κόσμων
 ποῦ τὰ καρτερᾶν καὶ στέκουν
 καὶ γιορτάζουν πανηγύρια·
 μέσα σὲ ναοὺς καὶ τόπους,
 πέρα δλόμακρα, καὶ στέκουν
 κ' οἱ ναοὶ κ' οἱ τόποι καὶ ὄλα
 καὶ προσμένουν καὶ προσμένουν
 νὰ φωτοντυθοῦν μ' ἐκεῖνα.

*
 «Τ' εἶναι τὰ δεφτέρια ποῦ κρατᾶτε
 τὰ περγαμηνά,
 σεβαστὰ κοπάδια. ποῦ τραβᾶτε
 σὰ διωγμένα ἀπὸ κακοκαιρία ;
 Καὶ σὲ τούτα τὰ βιβλία,
 καὶ στὰ μνήματα ὄλ' αὐτά,
 ποιά διαμάντια, ποιά σοφία,
 ποιοὶ νεκροὶ, ποιά κόκκαλα ἱερά ;»

Κάτι σάλεψε, κυμάτισαν τὰ πλήθη,
 ἔξασπασε φωνὴ καὶ μοῦ ἀποκρίθη.

«Εἰν' ἐδῶ κλειστοὶ μεσ' στὰ κιβούρια,
μέσ' στὰ τυλιγμένα εἶναι κρυμμένοι,
—γὰ νεκρῶς ἢ πλάση ἄς μὴν τοὺς κλαίῃ!
ὦ οἱ πηγῆς οἱ ἀδόλοτες τῆς Ἀκρόπολις
οἱ ἀσυντήρητοι τῆς Τέχνης οὐρανοί·
οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι.

Κ' εἶναι τῆς Ἀλήθειας οἱ διδάχοι,
τῆς ἀπέρας Ὀμορφίας οἱ πιστοὶ,
γεροὶ, ἀπειραχτοὶ ὄλο νέοι,
καὶ ἥλιοι ποῦ σοῦ δίνονται νὰ τοὺς χαρῆς
πάντα μέσ' στὸ δρόσος κάποιου ἀπρίλλῃ·
οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι.

Ἀπὸ τοὺς γιαιλοὺς τῆς Ἰωνίας
κὶ ἀπὸ τῆς Ἀθήνας τὸν ἀέρα
ποῦ ὄλα πνέματα τὰ κάνει καθὼς πνέει,
κὶ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδας τὰ γὰρ χρώματα,
ἢ Σοφία, ὁ Λόγος, ὁ Ρυθμὸς·
οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι.

Κ' εἶναι οἱ Πλάτωνες, καὶ πίσω τους,
τῆς Ἰδέας ἤρωες, οἱ φιλόσοφοι,
κ' ἢ Ἀρετῆ μ' αὐτοὺς «ἢ λεβεντιά εἶμαι» λέει
κ' εἶναι οἱ Ὀμηροὶ, καὶ πίσω τους
ὄλοι οἱ ψάλτες καὶ τῶν Ὀλυμπῶν οἱ πλάστες.
οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι.

Τῇ στερρῇ πατρίδα παρατᾶν
ἀπὸ φύσημα διωγμένοι ὀρηκτικώτατο,
γύφτοι γίνονται κ' ἐβραῖοι,
ὄμως πάντα, κ' ἐρμωσπίτες, νικητές·
καὶ τοῦ κόσμου γίνονται πολῖτες,
οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι !»

«Τοὺς γνωρίζω τοὺς γνωρίζω,
—μίλησα κ' ἐγώ,—
τοὺς γνωρίζω καὶ τοὺς διαλαλῶ·
ξέρω ἀπ' ὄλα τὰ τραγούδια,
μὰ γὰρ νὰ τὰ πῶ,
τὰ ταιριάζω τὰ τραγούδια
στὸ δικό μου τὸ σκοπὸ».

Καὶ τὸ λόγο ποῦ ἀρχινήσαν
ἔτσι ἐγὼ τὸν ἀκλουθῶ.

«...Καὶ σπρωγμένοι ὡς ἐδῶ πέρα
Οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι
ἀπὸ ἀνέμους καὶ φουρτοῦνες
καὶ σεισμοὺς καὶ χαλασμοὺς
καὶ παραβοτσακισμένοι
καὶ σκληρὰ κατατρεμένοι
κὶ ἀπὸ ξένους καὶ δικούς !

Καὶ κρυψῶνες ἤθρανε καὶ σκῆτες,
μοναστήρια καὶ κελλιὰ,
κ' ἤθρανε παλάτια καὶ σκολειὰ,
καὶ δὲν ἤθρανε τὸν ἥλιο
καὶ τῇ λευτεριά,
καὶ δεθῆκαν κὶ ἀρρωστήσαν
καὶ χυκιάσαν τὰ πολλῶνεια τὰ κορμιά,
καὶ γινῆκαν βρονκολάκοι καὶ στοιχειά.
Βρῆκαν κάτεργα καὶ κάστρα
καὶ μὴ πλάση ξένη, μὴ στενὴ
πλάση ξελογιάστρα.

Ἔθρανε γίνανε μπαλασσωμένα,
λείψανα λυπητερά,
καὶ μαρμαρωμένα βασιλόπουλα,
ἢ ζωὴ καὶ ἢ νιότη καὶ ἢ χαρὰ.
Γίνανε ἢ σὰν ἀρρωστὰ λουλούδια
τροπικὰ στὰ θερμοκήπια,
ἢ φητρῶσανε μαζί
μὲ τὰ χόρτια ποῦ ἀγκαλιάζονε τὰ ἐρεΐπια.
Ζήσανε κουλουριασμένοι
μέσ' στοῦ δάσκαλου τὰ χέρια,
κὶ ἀποκάτου ἀπ' τὴν κοντόφωτη ματιὰ,
ζήσανε ζωὴ μέσ' στὰ δεφτέρια,
ζήσανε ζωὴ μέσ' στὴ σκλαβιά,
ζήσανε ζωὴ τυραγνισμένη,

καὶ τοὺς ἤθρε μὴ λατρεία καταραμένη
σὰν τὰ βόσωνα καὶ σὰν τὰ καταφρόνια,
χίλια χρόνια, χίλια χρόνια !»

*

Κὶ ἀπ' τοὺς πάπυρους ἐκείνους μὴ ψυχὴ
θάρασσα πῶς χύθη,
καὶ γοικῆθη κ' ἕνας ὕμνος θριαμβευτῆς,
κὶ ἀπ' τῶν τάφων ἐβγαῖνε τὰ βόθρη:

«Θὰ διαβοῦμε καὶ στερεὺς καὶ πέλαγα,
θὰ σταθοῦμε ὅπου τὸ πόδι δὲ μπορεῖ
τούρκου κανενὸς νὰ μᾶς πατήσῃ·
ἀπὸ τὴν πατρίδα μας διωγμένοι,
καὶ σβησμένοι ἀπ' τὴν Ἀνατολή,
θὰ θανατεῖλουμε στὴ Δύση.

Ἔθρανε πᾶμε, θὰ βροῦμε πατρίδες
καὶ θὰ πλάσσουμε, ἀπ' τὸ Βόσπορο
χαϊδευτὰ συνεβγαλμένοι ὡς τὸν Ἀδρία·
θὰ φωλιάσουμε στὴ Βενετιά,
θὰ ξαναρριζώσουμε στὴ Ρώμη,
θὰ μᾶς ἀγκαλιάσῃ ἢ Φλωρεντία.

Τ' Ἀλπεῖα τὰ βουνὰ θὰ δρασκελήσουμε,
θὰ ξαφνίσουμε τὰ ρέματα τοῦ Ρήνου,
στοῦ Βορριά θὰ σπρωχάρξουμε τὰ σκότη,
θὰ χυθοῦμε σὰ μαγιάπριλα τοῦ νοῦ·
ὅπου τόποι, ὅπου γεράματα θὰ στείρουμε
μὴν Ἑλλάδα καὶ μὴ νιότη.

Καὶ πλανῆτες μὲ δικό μας φῶς,
τὸ δικό μας φῶς θὰ ρίξουμε
ὅπου θάμπωμα καὶ βράδνασμα στὴ φύση·
κὶ ὁ ἀσκητῆς θὰ φιλωθῇ μὲ τὴ ζωὴ
καὶ τὸ γάλα τῆς χαρᾶς ξανά θὰ πῆς,
νηστευτῆ, κ' ἕνα κρασί θὰ σὲ μεθύσῃ.

Καὶ ὁ Κελτὸς καὶ ὁ Γότθος κὶ ὁ Ἀλαμάνος,
κάθε βάρβαρος μ' ἐμᾶς θὰ θαναγαλλιάσῃ,
κὶ ὁ Ἰταλὸς ἀπ' ὄλους πρῶτα.

Ῥασοφόροι καὶ ποντίφηκες
θὰ προσπέσουνε στὰ πόδια τῆς Ἑλένης
καὶ τὸν κύκνο θὰ λατρεύουνε τοῦ Ἐδρώτα.

Τοῦ οἰκοδόμου θὰ τοῦ δείξουμε ρυθμούς,
νόμους τοῦ σοφοῦ· σ' ἐμᾶς θὰ τρέξουν
ὄμοια κυβερνήτες καὶ τεχνίτες,
πύργοι θὰ ὑψωθοῦν καὶ πολιτείες,
καὶ παντοῦ ξανά θὰ στυλωθοῦν
τῶν καλῶν καὶ τῶν ὠραίων οἱ δικιοκῶτες.

Μόλις βγοῦμε ἀπ' αὐτὸ δὴ τὸ κοιμητήρι
πρὸς τὸ φῶς καὶ στὰ τετράπλευρα τοῦ ἀέρα,
σὰν τὰ πρῶτα θὰ βροῦμε τὰ νιάτα,
κ' ἔξω ἀπ' τὰ στενὰ κιβούρια,
Καίσαρες κὶ Ἀλέξανδροι, θὰ νοῖξουμε,
μὲ τοῦ Λόγου τὸ σπαθί, τὴ σιρᾶτα.

Ἔθρανε κορφῆς καὶ Παρνασσῶν !
Κὶ ἀπ' τὴ σκέψη κὶ ἀπ' τὰ μέτρα μας
γίνονται ἄνθρωποι καὶ Παρθενῶνες·
πέρα ὡς πέρα στὴν ψυχὴ μὴ νεκρανάσταση !
Τὸ μεγάλο Πᾶνα ὀλόχαρο
ξαναπροσκυνᾶν οἱ αἰῶνες.

Κ' οἱ κακόσορτοι σοφοὶ καὶ οἱ στέρφοι
δάσκαλοι ποῦ χρόνια καὶ καιροὺς
ἔτσι μᾶς κρατοῦσανε σαβανωμένους
καὶ μαζί μας πᾶνε σέρνοντάς μας,
ἄγια στερολεῖψανα
τοῦ χαμένου Γένους,

ἔτσι βλέποντάς μας χρυσοφτέρουγους
ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ χέρια τους νὰ φεύγουμε
σὲ ἀποθέωση ποῦ δὲ θὰ ξαναγίνῃ,
θὰ πιστεύουν πῶς σαρκώθηκαν χρυσόνειρα
κὶ ἀπὸ τῆς θεότης μας τάντιφεργα
σὰν ἡμίθεοι θὰ φαντάξουν ὡς κ' ἐκεῖνοι !»

Κὶ ἀποκρίθηκε ἢ ψυχὴ μου
καὶ τοὺς λέει
σάμπως νὰ εἶταν ὀρθοστέλωτοι μπροστά μου
οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι :

«Θὰ περάσετε ἀπὸ πᾶνον
ἀπ' τὴ θάλασσα τοῦ κόσμου
σὰν προὴ
μαλακώτατον μαστρου
ποῦ τὸ πλάθει ὡς καὶ τὸ κῆμα
κάνοντάς το μᾶς παρθένας
λιγερῆς κορμί.

Μὰ στὴ θάλασσα τοῦ κόσμου,
κ' ὕστερ' ἀπὸ σᾶς, καὶ πάντα,
σὰν ἐχτές,
καὶ σὰν τώρα, θὰ ξεσπᾶνε,
θὰ φιλιῶνται καὶ θὰ μάχονται
κὶ ἄλλοι χίλιοι ἀνέμοι, χίλιες
μπόρες καὶ χιονιές.

Μὰ στὴ θάλασσα τοῦ κόσμου
ξανά ὁ Μᾶης ποῦ σᾶς γέννησε
δὲ θάρρη.
Ἄθρες εἰστε διαβατάρικες·
τὴν αἰώνια πολυτάραχη,
σὰν καὶ πρῶτα, θὰ τὴ δέρνη
κάθε ἀνεμική.

Τὶ κὶ ἂν εἶσι' ἐσεῖς ἀθάνατοι ;
Τὴ ζωὴ τὴν ὀλοζώντανη
μὴ φορὰ
τὴν ἐξήσατε σὰν πλάσματα
μὲ τὰ κέρια σας κορμιά
στῆς μακαρισμένης τῆς πατρίδας σας
τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἥλιο·
ἄλλος ἀέρας τώρα κὶ ἄλλος ἥλιος
γὰ σᾶς πιά· καὶ ποτὲ πιά
δὲ θὰ ξαναζῆστε τὴ ζωὴ σας,
ζωτικά !

Καὶ καρδιές καὶ πολιτείες
ἀπὸ σᾶς ξαναθισμένες
καὶ σκυφτές,
μπρὸς σὲ σᾶς κ' ἑλληνολάτρισες
καὶ ἴσκιοι μᾶς Ἑλλάδας καὶ εἰδῶλα !
μὰ ἢ Ἑλλάδα μὴ, καὶ ἀγύριστῃ
πάει, καὶ νὰ τὴν κλαίς !

Κὶ ὄποιος δούλος σας θὰ γίνῃ
καὶ σᾶς πάρη καταπόδι,
ἢ ἕνας μόνος, ἢ ὄλο γένος,
θὰ σβυστῇ μ' ἐσᾶς.
Καὶ μονάχα ὄποιος μαζί σας
δὲ θὰ χάσῃ τὸν ἑαυτό του
καὶ θὰ κόψῃ μόνον ἀπ' τὰ νῆδια σας
γὰ νὰ στεφανώσῃ τὰ μαλλιά του,—
μόνον ἐκεῖνος ἐδῶ κάτω
στολισμένος θὰ τραβήξῃ σὰ γαμπρός,
θὰ τραβήξῃ στολισμένος μὲ τὴ χάρη σας,
θὰ τραβήξῃ ἐμπρός !

Μάθε· ἢ προκοπὴ δὲν εἶναι γὰρ τοὺς δούλους,
κ' ὄσο θένε οἱ δούλοι ἀφέντη ἄς ἔχουν
τὸν ἀφέντη κάθε πλούτου κὶ ὀμορφιάς·
μάθε ἢ προκοπὴ γὰρ τοὺς ἐλεύθερους,
γὰ μᾶς !

Σὰν κ' ἐμᾶς τοὺς γύφτους θὰ διαβῆτε,
σπέρνοντας τὸ σπόρο τῶν ἐλεύθερων,
καὶ τὴν καταφρόνια τῆς σκλαβιάς,
ὄποιας, μ' ὄποιον ὄνομα σκλαβιάς·
κ' ἔτσι κὶ ἀπὸ σᾶς θὰ νάρρη ὁ κόσμος
πῶς κοντὰ σ' ἐμᾶς.

Κὶ ὄσο θέτε ἄς εἰστε ἀρματομένοι
ἀπὸ μέτρο κὶ ἀπὸ ὕγεια κὶ ἀπὸ τάξη,
γεια χαρὰ σας, ἄσπρα ἀδέρφια φωτεινὰ
τῶν ὀλόμαυρων ἐμᾶς,

σάν κ' ἐμᾶς εἶν' ἡ φυλή σας· δὲ θάρραξή
πουθενά !

“Ὅσο θέλει ὡς εἶναι μουσικώτερο,
ἄσπροι μου ἄδερφοί, τὸ πέρασμά σας
ἀπ' τὸ πέρασμα τῆς γυφτουριάς,
στόμ' ἀνόγητα κι ὡς ἀνοίγη νὰ θαμάζη
πάντα ὁ κόσμος, πάντα ἐσᾶς·
κλέφτη χέρια κι ὡς τεντώνη γιὰ νὰ σπάζη
κάθε ἀγνὸ καὶ κάθε ψεύτικο διαμάντι
ποῦ θὰ λάμπη ἀπάνου σας.
Θάπομένετε παράμερα ἀπ' τὰ ἔθνη,
ὄσο κι ἂν πλευρώνετε τὰ ἔθνη,
κι ἀπὸ σᾶς τὰ ἔθνη χωριστά.
Μὰ ἢ μ' ἐμᾶς τοὺς τρισκατάρατους,
ἢ μ' ἐσᾶς, ὡ τρισευλογημένοι,
βάρβαρος ὁ κόσμος θὰ διαβαίνη
καὶ ραγιάς!

Οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὁραῖοι θὰ βοηθήσετε
τῶν ἐθνῶν τῇ στρατιά,
μὰ οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὁραῖοι δὲ θὰ δώστε
πόδια στὰ ἔθνη καὶ φτερά καὶ νιάτα·
πόδια καὶ φτερά εἶναι τῶν ἐθνῶν,
τὰ φτερά, τὰ πόδια καὶ τὰ νιάτα·
οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὁραῖοι θὰ βοηθήσετε
τῶν ἐθνῶν τῇ στρατιά,
σάν τάστ' ἐρι λόχει χρόνια,
χρόνια καὶ καιροὺς σβυστή,
μὰ ὄραφ' ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ ἀκόμα περπαταίει
μέσ' στὰ πέτραντα κι ἀγροφυτᾶει
τὸν ἀκούραστο νυχτοταξιδευτή.

Δὲ φοβᾶμ' ἐγὼ ἀπὸ Τοῦρκου,
καὶ τὰρπάγια δὲ μὲ πιάνουν
τῆς σκλαβιάς,
οὔτ' ἢ Ἑλλάδα σας θαμπώνει με,
τὸ λιβάνι δὲ μὲ μέθυσε
καμιάς δόξας περασμένης
καὶ λατρείας καμιάς.

Κάνα πάπυρο κι ἂν εἶρω,
τόνε καίω γιὰ νὰ πιτύχω
ζέστα ἢ φῶς·
τῆ φωτιά μου ἀνάφτω ἀξέταστα
μέσα σὲ ὄποιον ρεπεδέμελο,
ἢ παλάτι ἢ μοναστήρι,
ἢ σκολειὸ ἢ ναός.

Κι ἀπ' τῆ φλόγα κι ἀπ' τὴν πόρη
γύρω μου πουλιά καὶ δέντρα
κ' ἐρπετὰ

λάμπουν, τρίζουν, σειοῦνται, ἀλλάζουνε,
κι δλη ἡ φύση πνεῦμα γίνεται
καὶ μοῦ κρυφοψιδυρίζει
λόγια μαντικά.

Εἶτε μουσικὴ εἶτε λάμψη,
εἶστ' ἐνδὸς χαμένου διάβα,
μιά πνοή·
ὡ φαντάσματα πεντάμορφα,
εἴμ' ὁ ἀκέρσιος, εἴμ' ἡ ἀλήθεια·
εἴμ' ἐγὼ τὰ δυὸ τὰχώριστα·
σάρκα καὶ ψυχή!

*

Μὰ ἢ πομπὴ μὲ τᾶγια λείψανα,
δίχως πιά νάποκοιδηθῆ,
πάει, τὴν πῆραν τὰ καράβια
κ' ἔγινε ἀφαντὴ ἢ πομπή.

Κι ἀπ' τὶς ἴδιες πόρτες διάπλατες,
ποιὸν τὸ στοχαστήρι,
ὁ Σουλτανὸς καβαλλάρης
μπήκε, ὁ χαλαστής !

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ

Στὸν ἐκδότῃ τοῦ University Review.

Κύριε,

Κρίμα ποῦ ἡ Κκ Δραγοῦμη δὲν ἀφῆκε τὸν κ.
Γεννάδιο νὰ ἀνασκευάσῃ, ἂν ἤθελε, τὸ ἄρθρο τοῦ
Κου Πάλλη γιὰ τὴ σχετικὴ καθαρότητα τῆς γλώσ-
σας τῆς Νέας Διαθήκης καὶ ἐκείνης τῆς σχολαστι-
κῆς Νεοελληνικῆς. Ὁ κ. Γεννάδιος σὰ λόγιος
ποῦ εἶναι, εἰδικὰ ἐτοιμασμένος γιὰ τέτοια ζητήμα-
τα, θὰ μπορούσε νὰ τὸ ζητήσῃ καλῆτερα καὶ θὰ
τὸ φώτιζε πολὺ πιὸ ἐπιστημονικά. Καὶ γιὰ τὸ συ-
φέρο ἀκόμα τῶν ἀκαθαρευουσίων ποῦ ἡ Κκ Δρα-
γοῦμη διαφεντεύει, θὰκανε καλῆτερα ἂν ἀκολου-
θοῦσε αὐτὴ τὴ συμβουλή.

Ξετάζοντας σύντομα τὸ ἄρθρο τῆς Κκ Δρα-
γοῦμη, ἀρχίζω πρῶτα ἀπὸ τὰ σχόλια τῆς γιὰ τὸ
λεξιλόγιό τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς. Ὁ Κος Πά-
λλης, στὸ ἄρθρο του, ἀνάφερε εἴκοσι τρεῖς λέξεις ὅπως
γράφονται καὶ ποτὲ δὲ λέγονται. Στὸν κατάλογον
αὐτὸν ἔβαλε καὶ τὶς λέξεις ἐδώλιον καὶ ἀνάκλιτρον.

Ἡ Κκ Δραγοῦμη, στὴν ἀπάντησιν τῆς, θέλει νὰ τίς
βγάλεῖ δλότελα ἀπὸ τὴ συζήτηση, γιὰτὶ, λέει, αἶναι
καθαρές Ἑλληνικὲς λέξεις. Παρκατῶ όμως λέει :
«Ἄν καὶ ὁ Κος Πάλλης λέη πὸς αὐτὲς τίς εἴκοσι
πρεῖς λέξεις δὲν τίς μεταχειρίζονται ποτὲ στὴν
ὀμιλία, ἀκόμα καὶ οἱ πιὸ γραμματισμένοι, μπορῶ
νὰ πῶ πὸς βέβαια τίς ἀκούω κάθε μέρα ἀπὸ τοὺς
φιλοῦς μου, τοὺς γνωρίζω μου, τὰ παιδιὰ καὶ
τοὺς ὑπερέτες, καὶ βεβαιώνω, ὅτι δὲν μπορεῖ κανεὶς
νὰ μοῦ ἀντεῖπῃ σ' αὐτό». Δηλ. αὐτὲς τίς λέξεις
ἐδώλιον καὶ ἀνάκλιτρον ποῦ ἡ ἴδια ἡ Κκ Δρα-
γοῦμη ἔβαλε ἀπὸ τὴ συζήτηση ἐπειδὴ τίς θεωρεῖ
ὡς καθαρὰ ἀρχαῖες Ἑλληνικὲς, τώρα ἔρχεται καὶ
μᾶς λέει πὸς φτερουρίζουν στὸ στόμα τῶν παιδιῶν
καὶ τῶν ὑπερετῶν ἀκόμα. Μετὰ αὐτό, δὲ μοῦ φαί-
νεται: παραξένο ἡ Κκ Δραγοῦμη νὰ γράφῃ πὸς οἱ
λέξεις «ἀνθραξ» καὶ «πλάστιγγ» εἶναι τῆς καθημε-
ρινῆς ὀμιλίας. Πέρασα τὸ Ἀνώτερο μετὰ τὸ Πανε-
πιστήμιο Γυναικείο Ἐκπαιδευτήριον στὴν Ἑλλάδα
κ' ἐκεῖ οἱ καθηγητὲς μᾶς ἔβαζαν ὅλα τοὺς τὰ δυ-
νατὰ νὰ ἀκαθαρίζουν τὴν ὀμιλία μᾶς· κι όμως
ποτὲ δὲ ζήτησαν νὰ μᾶς κόνουν νὰ λέμε ἀνθραξ
καὶ πλάστιγγ. Τὸ θαῦμα νὰ γίνουιν τὸ καθημερινὸ
λεξιλόγιό τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ὑπερετῶν ἀκόμα,
πρέπει νᾶγινε πολὺ ξαφνικὰ. Δὲ θέλω βέβαια νὰ
πῶ, οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ, πὸς ἡ Κκ Δραγοῦμη
θεληματικὰ δὲ λέει τὰ σωστὰ. Ἡ ἐξήγησις ποῦ
δίνω εἶναι πὸς, ἐπειδὴ δὲ γεννήθηκε καὶ δὲν ἀνα-
τράφηκε στὴν Ἑλλάδα, δὲν ἔχει δλότελα τὴ γλωσ-
σικὴ ἐκείνη φινέττα ποῦ ξεχωρίζει ἀμέσως, ἂν ἕνας
ποῦ μιλά, μεταχειρίζεται: στὴν ὀμιλία μιὰ λέξη
σχολαστικὰ ἢ φυσικὰ. Πρῶτα ποῦ ἕνας ξένος μπο-
ρεῖ νὰ καταλάβῃ μόνο μετὰ εἰδικὴ ἐπιστημονικὴ
μελέτη.

Σᾶλλο μέρος τοῦ ἄρθρου τῆς, ἡ Κκ Δραγοῦμη,
γιὰ ν' ἀποδείξῃ τὴν ὁμοιότητα τῆς καθαρεύουσας
μὲ τὴν ὀμιλούμενη, μεταφράζει δέκα χωρία ἀπὸ τὴ
Νέα Διαθήκη σὲ ὅ,τι αὐτὴ νομίζει ὅτι εἶναι ἡ ὀμι-
λούμενη Ἑλληνικὴ. Ἄν ἡ μετάφρασίς τῆς εἶταν
ἀκόμα κι ἀπάνω κάτω σωστὴ ἡ Κκ Δραγοῦμη βέ-
βαια μπορούσε νᾶχη τὴν ἀπαίτησιν πὸς ὄχι μονάχα
μοιάζουν οἱ δυὸ γλώσσες μᾶ καὶ πὸς εἶναι οἱ ἴδιες·
ἡ μετάφρασις τῆς ὅμως εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπὸ ὅ,τι
ἔπρεπε νὰ εἶναι. Δὲν μπορῶ, βέβαια, ἐδῶ νὰ μῶ
σ' ὅλες τίς λεπτομέρειες τῆς στραθῆς αὐτῆς μετά-
φρασης· μὰ καθὼς παραπάνω, θὰ σᾶς δώσω ἕνα
παράδειγμα δλοφάνερν. Τὸ χωρίο παρμένο ἀπὸ τὸ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

128. Ἀνταπαιτοῦσαν όμως κι' οἱ Ἀθηναῖοι
ἀπὸ τοὺς Λακωνεὺς νὰ διώξουν τὸ Ταιναρικὸ μόνυ-
σμα. Γιατὶ οἱ Λακωνεὺς σηκώσανε μιὰ φορὰ ἀπὸ τὸ
ναὸ τοῦ Ποσειδῶνα τοῦ Ταινακρίωτη μερικὸς πρό-
σπεφτους Ἑλλωτες, ἐπειτα τοὺς πῆγαν καὶ τοὺς χᾶ-
λασαν. Γιὰ τοῦτο θαρροῦν καὶ πὸς τοὺς ἔτυχε ὁ με-
γάλος σεισμός τῆς Σπάρτης. Ἀπαιτοῦσαν ἀκόμα
νὰ διωχτεῖ καὶ τῆς χαλκόςπιτς τὸ μόνυσμα. Ἡ
ἱστορία του εἶταν κάτι τέτιο. Ὅτα στὴν ἀρχὴ ὁ
Παψανίας ἀνάκαλέστηκε ἀπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ Ἑλ-
λήσποντου καὶ στὴ δίκη ἀθώωθηκε ὡς μὴ ἐνοχος,
ἐπίσημα πιά δὲ στάλθηκε ὄζω, ὡς ἰδιώτης ὅμως
παίρνει δίχως τῶν Λακωνῶν τὴν ἀδεια ἕνα Ἑρμι-
νίδικο τρίκροτο καὶ φτάνει στὸν Ἑλλήσποντο, μὲ
πρόφραση πὸς ἔρχεται στὸ Μηδικὸ τὸν πόλεμο, ἀλη-

θινὰ ὅμως γιὰ νὰ ἔακολουθήσει τίς δουλιές του μὲ
τὸν Πέρση βασιλιὰ, ὅπως καὶ πρὶν δοκιμάσει, ὀρέ-
γοντας νὰ ὀρίσει τὴν Ἑλλάδα. Καὶ νὰ πὸς πρῶ-
τάρχισε ὀλη τὴ δουλιὰ κι' ἔβαλε τὰ θέμελα καλο-
σύνης πρὸς τὸ βασιλιὰ. Ὅταν πῆρε ἀπὸ τοὺς Μή-
δους τὸ Βυζάντιο τὴν πρὶν φορὰ—σὰ στρατηγούσε
ἐκεῖ ἀπὸ ἔφρισε τὴν Κύπρον κι' ὕστερα—μαζὶ μὲ
τοὺς ἄλλους αἰχμαλωτίστηκαν καὶ μερικοὶ δικοὶ καὶ
συγγενῆδες τοῦ βασιλιὰ· ἀφτοὺς ἀμα τοὺς ἔπια-
σε, τοῦ τοὺς στέλνει κρυφὰ, εἶπε ὅμως στοὺς συμ-
μαχους πὸς τάχα ἔξοσαν. Κι' ἀφτὰ τὰ ἐνεργούσε
μὲ τὸ Γογγύλο τὸν Ἑρεταιάτη ποῦ τοῦ ἔφρισε στὰ
χέρια του τὸ Βυζάντιο καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. Ἐ-
τεῖτα ἔστειλε τοῦ βασιλιὰ τὸ Γογγύλο μ' ἕνα γράμ-
μα ποῦ ἔλεγε μέσα ἀφτὰ τὰ λόγια, ὅπως βρέθηκε
κατόπι «Ἐγὼ ὁ Παψανίας, κεφαλὴ τῆς Σπάρτης,
νοῦ στέλνω ἀφτοὺς μου τοὺς αἰχμαλώτους, θέλον-
τας νὰ σοῦ δείξω καλοσύνη. Καὶ προτείνω, ἂν ἔ-
ρηγᾶς κι' ἐσὺ, νὰ μοῦ δώσεις τὴν κόρη σου καὶ νὰ
νοῦ βάλω στὸ ζυγὸ τῆ Σπάρτης καὶ τὴν ἄλλη
» Ἑλλάδα. Ἀφτὸ, πιστένω, τὸ κατορθῶνω μ' ἐσένα
» συνεργῶ. Ἄ λοιπὸν συμφωνᾶς καθόλου, στείλε ἀθρω-
» πὸ σου πιστὸ κάτου στὴ θάλασσα, ποῦ μέσο του
» τοῦ λοιποῦ νὰ συναγρικιοῦμαστε».

129. Τόσα ἔλεγε ἡ γραφή. Ὁ Εἰρῆνης χάρηκε
μὲ τὸ γράμμα, καὶ στέλνει κάτου στὴ θάλασσα τὸν
Ἄρτάβαζο τοῦ Φαρνάκου μὲ προσταγὴ νὰ παραλά-
βει τοῦ Δασκυλιοῦ τὴν σατραπεία ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ
Μεγαβάτη ποῦ ὀριζε πρὶν, καὶ τὸν ἐπιφόρτισε μὲ
ἀπάντησίν του πρὸς τὸν Παψανία στὸ Βυζάντιο, λέ-
γοντας του νὰν τὴ στείλῃ ἴσια ἔφτυς καὶ νὰ δείξῃ
τὸ φερμάνι, κι' ἂν ὁ Παψανίας τοῦ μνηῆσει τίποτα
ἀναφορικὸ στὶς δουλιές του, νὰ κάνει τὰ καλύτερὰ
του σὰ δούλος πιστός. Ὁ Ἄρτάβαζος, ἀμα ἔφτασε,
ἔκανε ὅλα τὰ πάντα ὅπως προσταχτήκε, καθὼς κι'
ἔστειλε τὴ γραφή. Ἡ ἀπάντησις ἔλεγε τέτιο «Ἄ-
» φτὰ λέει τοῦ Παψανία ὁ βασιλιὰς ὁ Πέρσης. Καὶ
» γιὰ τοὺς ἀθρώπους μου ποῦ μοῦ γλύτωσαν ἀντίπε-
» ρα τῆς θάλασσας ὄχι τὸ Βυζάντιο θὰ βρῖσκειται
» βαλόνις ἢ δούλεψή σου μέσο στὸ σπῖτι· μᾶς χαραγι-
» μένη ἀξέγραφα, καὶ τὰ λόγια ποῦ μοῦ προτεῖ-
» νεις τὰ ἐγκρίνω. Μῆτε νύχτα λοιπὸν μῆτε μέρα
» μὴν καθεσαι, παρὰ σπεῶγχε ἀχαλάρωτα ὅσα μοῦ
» πτάξεις· καὶ μὲ τὸν Ἄρτάβαζο, ἀθρωπὸ μου πιστό,
» ποῦ ἔστειλα, ἐνέργησε θαρρετὰ τὴ δουλιὰ μᾶς ὅπως
» θὰ βγεῖ καλύτερα κι' ὀφελιμώτερα καὶ γιὰ τοὺς
» ὀδιὸς».

130. Σάν ἔλαβε ἀφτὸ τὸ γράμμα ὁ Παψανίας·

μούσα καλλίτερο παρά να ζω μαζί σας, γιατί τίποτα δε με κρατάει εδώ παρά μόνο το μνήμα της μάνας μου. Πρέπει λοιπόν να πάω να βάλω στον τάφο της λουλούδια και κόλυβα και ύστερα θα γυρίσω κοντά σας».

«Πήγαινε λοιπόν στον τάφο της μάνας σου να φυλάξω να μη μιλήσης σε καμιά ανθρώπινη ψυχή που μπορεί να απαντήσει στο δρόμο σου, γιατί τότε θα γενής άπιστη και φοβερή θα είναι η έκδικησή μας».

*

Φύγανε η Βιορίκια και τα μερμήγκια. Ακολούθησαν ένα μακρινό δρόμο και φτάσανε στο τέλος σ' έναν τόπο που φαινότανε κατάλληλος για το χτίσιμο του παλατιού. Εκεί γνώρισε η Βιορίκια πόσο πιο επιδέξια απ' αυτήν ήτανε τα μερμήγκια. Πώς θα μπορούσε ποτέ αυτή να σηκώσει σαν τους συντρόφους της σε τόσο λίγο καιρό μια όμοια οικόδομη; Είταν εκεί στοές ή μια πύλη απ' την άλλη που οδηγούσαν όλο σε μεριές μακρινές, που έβαιναν τα αυγά των μερμηγκιών για να τα προφυλάττουσαν απ' τη βροχή αφού πρώτα τα έβγαζαν στη θερμότητα του ήλιου.

Οι κάμαρες ήτανε τεχνικά στρωμένες με φύλλα και με λουλούδια καρφωμένα στον τοίχο με τις άκρες από ξεφτυσμένα φύλλα του έλάτου. Η Βιορίκια άρχιότανε να υφαίνει με νήματα της άραχνης, έπειτα να φτιάχνει άντρομείδες και σεντόνια. Μά και το οικοδόμημα σηκονότανε όλο πιο ψηλά. Η κάμερα της Βιορίκας ήτανε καλή, να περάσει κάθε φαντασία, κάθε όνειρο. Πάμπολλα χωρίσματα οδηγούσανε στο εσωτερικό του παλατιού και μαυτό τον τρόπο μπορούσε η Βιορίκια να είναι γλήγορα πληροφορημένη για τους ύπηκούς της. Το πάτωμα στις σάλες ήτανε καμωμένο από παπαρούνες για να πατούνε τα πόδια της βασίλισσας σε χαλιά κόκκινα. Οι πόρτες ήτανε καμωμένες από φύλλα τριανταφυλλιάς δεμένα μεταξύ τους με νήματα άραχνης, για να γίνεται η κίνησή τους δίχως κρότο. Το πάτωμα ήτανε σκεπασμένο μ' ένα χαλί παχύ και μαλακό από βιολίττες μέσ' που σ' αυτές χανόντανε τα πόδια της λατρεμένης Βιορίκας. Αυτά τα μικρούτσικα ποδαράκια τα δίχως ποδήματα μπορούσανε έτσι να πατούνε χωρίς να χαλώνε τα λουλούδια. Οι τοίχοι ήτανε ταπετσαρισμένοι με χρυσοφάλα, με άνθια και με χρυσάνθεμα τεχνικά άρμωμένα που ξαναγι-

νόντανε αδιάκοπα. Πάντα δροσάτα όλ' αυτά τα λουλούδια σκορπίζανε μια μεθυστική εὐωδιά. Το τσάνι ήτανε καμωμένο από φύλλα τῆς κρήνης να σχηματίζανε μια σκηνή.

Πολλές βδομάδες δουλεύανε τα εργατικά μερμήγκια για να φτιάσουνε το κρεβάτι της Βιορίκας. Αυτό το κρεβάτι καμωμένο από το εύκολόσπαστο πούπουλο των λουλουδιών ήτανε σκεπασμένο με ίδιο παννί, έργο της Βιορίκας. Σαν κοιμότανε, φαινότανε τόσο όμορφη που και τ' άστρα θα κατεβαίναν απ' τον οὐρανό, αν τ' άφίνανε, να την θαμάζουν. Μά τα μερμήγκια ήτανε τόσο ζηλιάρικα για τη βασίλισσά τους όπου βάλανε την κμαρά της στο βαθύτερο μέρος του παλατιού και το περικύκλωσαν με όλη την προσοχή τους. Δεν τολμούσανε οὐτ' αυτά να την καμαρώσουν την ώρα που κοιμότανε.

Την πιο όμορφη και πιο ήσυχη ζωή περνούσε μέσ' σ' αυτή τη λεγεώνα των μερμηγκιών. Καθένα και όλα μαζί θάζανε τη μεγαλύτερή τους επιμέλεια στην εργασία για να ευχαριστούνε πάντα τη βασίλισσά τους. Κάθε διαταγή, που έδινε με τόση φρονιμάδα και περίσκεψη, γινότανε πάντα με τη γληγοράδα του άέρα. Η γλυκιά της φωνή φαινότανε σαν να δίνει πάντα συμβουλές. Το βλέμμα της που έριχνε όλο φως και θερμότητα είχε για κείνον που την υπάκουε την αξία της αγάπης. Συχνά τα μερμήγκια πλημμυρισμένα από την καλωσύνη της νομίζανε πως κρατούνε στο σπίτι τους μια άληθινή άχτιδα του ήλιου.

Είχανε κάνει για τη βασίλισσά τους μια βεράντα που, όταν ήτανε στενοχωρημένη στο δωμάτιό της, μπορούσε να κάνει τον περίπατό της και να απολάψει το δροσερό άγέρα του βουνού και τις ζεστές άχτιδες του ήλιου. Μπορούσε από κεί να θαυμάζει το ύψος του παλατιού της που ήτανε τώρα ψηλό σαν ένα μικρό βουνό.

*

Μια μέρα βρισκότανε στο δωμάτιό της και καταγινότανε να φτιάσει ένα κέντημα με νήματα από ένα σκουλήκι που της φέρανε τα μερμήγκια. Εστόλιζε το έργο της με φτερά από πεταλούδες που τις έπιανε καθώς πετούσαν. Άξαφνα κρότος άνακατωμένος με άθρόπινες φωνές ακούγεται γύρω στο μικρό βουνό. Η τρομάρα άπλώθηκε άμέσως στο μικρό βασίλειο, κι' όλα τα μερμήγκια χωρίς να παίρνουν την άνάσα τους τριγύρισαν την κάμερα της

βασίλισσας και φωνάζανε: «Γκρεμίσανε το σπίτι μας: οι κακοί άνθρωποι το σκάβουν από κάτω. Δυο τρείς στοές έχουν πια σκάψει κι' η τετάρτη είν' έτοιμη να πέσει. Τι θα κάνουμε;».

«Αυτό 'νε όλο: τους ρώτησε ήσυχα η Βιορίκια. Πάγω να πάσω αυτό το κακό και σε μια δυο μέρες οι στοές θα είναι ξαναχτισμένες».

Η Βιορίκια έτρεξε γρήγορα το λαβύρινθο που σχηματίζανε οι σάλες της και έξω φανερώθηκε στη βεράντα.

Εκεί είδε ένα νέο άντρα εξαίρετικά όμορφο. Είχε κατεβή λάπ' τ' άλογό του και κατγινότανε, αυτός κι' οι συντρόφοι του, να σκάβουν με τα σπαθιά τους και τις λόγχες τους το μικρό βουνό των μερμηγκιών. Όλοι σταματήσανε στην όψη της Βιορίκας. Σαν να τυφλώθηκε από ζωνρό φως, σέκασε το νέο παληκάρι: τα μάτια με τα χέρια του κι' έτσι μπόρεσε να παρατηρήσει με θαυμασμό τη φωτεινή αυτή ύπαρξη που στεκότανε άκίνητη στα λαμπρά της φορέματα.

Τα χρυσά μαλλιά της Βιορίκας πέφτανε με κυματισμούς ως τις φτέρνες της. Της άθώοτης το έρυθμα ανέβηκε στη μορφή της και τα μάτια της λαμπάνε σαν δυο άστέρια. Για μια στιγμή τα μάτια της τρομάζανε στην όψη του νέου ξένου, μ' άμέσως τα σήκωσε θαρρετά, άνοιξε τα ροδίνα της χείλια και με τη μεταλλική της φωνή του είπε: «Ποιός είσαι; το λοιπόν εσύ που με τα τολμηρά σου χέρια κοτὰς ν' άγγίξεις το βασίλειό μου;».

«Συχώρα με, λατρευτό μου κορίτσι, άπακρίθηκε ο νέος. Στην τιμή μου σαν γιος βασιλιά, σ' όρκίζομαι ναμαι στο εξής ο πιστός σου περασπιστής. Δε μούρθε ποτέ στο μυαλό μου πως αυτό το βασίλειο άνήκει σε μια μάγισσα».

«Δεξού τις ευχαριστίες μου, του λέει τότε η Βιορίκια. Δε ζητάω από σενα παρά μόνο ό,τι θα συνεργήσει στην εύτυχία των ύπηκων μου, για τοῦτο άπαιτώ ποτέ άνθρώπινο ποδί να μη πατήσει το χώμα του βασιλείου μου».

Μ' αυτά τα λόγια χάθηκε σαν να καταπόθηκε από το μικρό βουνό, κι' εκείνοι πούχε άφίση η Βιορίκια όζω δεν μπόρεσαν να λογαριάσουν τις άναριθμητες λεγεώνες από μερμήγκια που φιλούσαν τα πόδια της και με θρίαμβο την οδηγούσαν στο δωμάτιό της, που σαν να λησμόνησε ό,τι είχε γίνει, ξανάρχισε ήσυχα τη δουλειά της.

Στο μεταξύ ο νέος πρίγκηπας καθότανε άκίνη-

λλοτες του Παφνία κι' άκρες πιστός του. Γιατί του συνεπήκε όφθος: πως τυχ κανείς από τους πριν μανταφορούς να μη γυρίσει πίσω, και φτιάνοντας ψέφτικη βούλλα, ώστε, αν έβλεπε πως γελάστηκε ή αν έκείνος ζητούσε ν' αλλάξει τίποτα, να μην καταλάβει, —ζεβουλώνει το γράμμα, όπου όπως ίσα ίσα τα είχε ύποψιαστεί τα πριν, βρήκε μέσα οδηγίες να θανατωθεί κι' ο ίδιος.

133. Τότες τέλος πίστεψαν καλύτερα, μά θέλοντας με τ' άφτιά τους ν' ακούσουν ένοχα λόγια του ίδιου του Παφνία, συμφώνησαν ώστε πρόσπεφτος ο κομιστής να ξεκόψει στο Τάιναρο και να βολέψει διπλή καλύβα με χωρίσμα στη μέση, όπου να κρύψει μερικούς έφόρους. Εκεί τ' άκουσαν όλα ξάστερα, άμα πήγε ο Παφνίας και τότε ρωτούσε της προσπεσιας το λόγο, κι' εκείνος του παραπονιούνταν πως να γράψει τέτλια για άφτόν, και τ' άλλα τα φανέρωνε μ' όλα τα καθέκαστα, ενώ ο Παφνίας τα όμολογούσε και προσπαθούσε να τον ξεθωμάσει.

134. Σαν τ' άκουσαν οι έφοροι σωστά, τότες έφυγαν, και μη χωρώντας πια δισταγμός άποφασίστηκε να τον πιάσουνε στη Σπάρτη. Και λέν πως στο δρόμο ό,τι ήτανε να πιαστεί, τούγενε κρυφά κ' ένας έφορος φίλος του και τούδωκε να καταλά-

βει, και τότες άφτός τρεχάτος τράβηξε προς το ναό της Χαλιόσπιτης Άθηνάς, όπου πρόκανε να καταφύγει, γιατί το μετόχι είναι εκεί κοντά. Εκεί, για να μη βασανίζεται άστεγος, μπήκε σ' ένα σπιτάκι που ήτανε μέρος του μετοχίου κι' ήσυχάζε. Κι' οι Λάκωνες για την ώρα δεν τον πρόφταναν στο κυνήγημα, έπειτα όμως έβγαλαν την στήλη του σπιτιού, και παραφυλάγοντας τον μια στιγμή όταν ήτανε μέσω, τον περιόρισαν κι' έχτισαν τη μπασιά, και πια καρτερούσαν ως να τον παραδώσει ή πείνα. Κι' ενώ ήτανε να ξεφυγήσει εκείπα που κοίτουσαν μέσα στο σπιτόπουλο, άμα το κατάλαβαν, τον έβγαλαν έξω από το ναό άκόμα ζωντανό, μά μόλις βγήκε τελίως άμέσως. Και στην αρχή έγινε λόγος να τον γκρεμίσουν κάτω στον Κεάδα όπως τους κακούργους έπειτα άποφασίστηκε να τον χώσουν κάπου κοντά. Μά ο Δερφικός Θεός τους χρησμολόγησε να τον μεταφέρουνε στο μέρος όπου πέθανε — και τώρα βρίσκεται ο τάφος του στο προμέτοχο, όπως δείχνουν πλάκες σκαλισμένες — και της Χαλιόσπιτης θεάς να τον πλερώσουμε διό κορμιά άνεις ένα. Εκείνοι φτιάσανε διό άγάλματα και της τ' άνάθεσαν ως ίσότιμο του Παφνία.

135. Οι Άθηναίοι λοιπόν, με το λόγο πως τό-

κρινε από κι' ο θεός μολυσμό, άντιπρόσταζαν τους Λάκωνες να τον διώξουν.

Ός συνένοχο πάλι του μηδισμού του Παφνία οι Λάκωνες στείλανε γερόντους και κατηγορούσαν και το Θεμιστοκλή, όπως έβρισκαν από του Παφνία την άνακρίση, κι' άπαιτούσαν να τιμωρηθεί κι' άφτός με τον ίδιον τρόπο. Οι Άθηναίοι πείσθηκαν, και καθώς έτυχε ο Θεμιστοκλής, ζοστρακισμένος τότες, να κατοικεί στο Άργος, μά να περιφέρεται και στην Άλλη Πελοπόννησο, στέλνανε με τους Λάκωνες, που ήταν έτοιμοι να συνεργήσουν, άθρώπους τους με προσταγή όπου κι' αν τότε πετύχουν να τον φέρουν.

136. Ο Θεμιστοκλής όμως πήρε πριν είδηση, και ξεκόφτει από την Πελοπόννησο στην Κέρκυρα, που τους ήταν έβεργέτης. Μά οι Κερκυραίοι είπαν πως δεν τολμάνε να τον κρατήσουνε με κίντυ ο να δυσαρεστήσουν Άθηναίους και Λάκωνες μαζί και τον περνούν άντίπερα στη στεριά την άντικρυνή. Έτσι κυνηγημένος από τους έπιφορτισμένους το π' άσισμό του όπου μάθαιναν πως προχωρούσε, άναγκάστηκε, σαν βρέθηκε μια μέρα στα στενά, να πεζίψει στού Άδράστου του βασιλιά των Μολοσσών, αν και δεν τα είχαν καλά. Άφτός έτυχε τότες να λείπει,

τος μπροστά στο μικρό βουνό σά βυθισμένος σ' όνειρο, κ' οι συντρόφοι του άδικα προσπαθούσαν για πολλές ώρες να τον άνεβάσουν στ' άλογό του. Επίστευε ακόμα πώς ή λατρευτή βασίλισσα θά ξαναφαινότανε. Μονάχα τά μερμήγκια σι αναρίθμητες λεγεώνες άνεβαίνανε στα βλέμματά του, που καταγιόντανε να διορθώσουνε τις ζημιές που τούς είχε κάνει στην όρμη της νεανικής του προθυμίας. Θυμωμένος γιατί σκεκόντανε μ' άπάθεια στις έρωτήσεις του τά είχε ζουλίξη κάτ' από τή φτέρνα του, μα κείνα εΐτανε τόσο βέβαια για τήν ασφάλειά τους, ώστ' έτρεχαν ξέγνοιαστα και χαρούμενα γύρω στα πόδια του. Υστερνά ο νέος πρίγκηπας άνέθηκε στ' άλογό του γιοματος μελαχολία, χωρίς να σκέφτεται τίποτις άλλο παρά πώς να καταχτήσει αυτή τήν όμορφη κάρη που είδανε τά μάτια του στη ζωή του. Όσο που ήρθ' ή νύχτα έτρεχε τó δάσος πάνω κάτω για μεγάλη δυσαρίσκεια τών συντρόφων του, που από μέσα τους έστελναν στο σατανά τó βουνό με τά μερμήγκια και τήν όμορφη κάρη και πιθυμούσανε τó φαγητό και τó πιότη που τούς περίμεναν από πολύν καιρό.

*

Η Βιορίκα κατακλίθηκε πιό άργά από τούς ύπηκόους της. Τό συνήθειο της εΐτανε να ξετάξη ή ίδια τά αυγά τών μερμηγκιών, να γγίξη τή γέννη τους με τά χέρια της για να γνωρίξη κι' αυτή τή γλυκάδα, να άερίξη τόν ένα κατόπι άπ' τόν άλλο τούς λουλουδιένιους μπερτέδες, και, στη λάμψη ενός λαμπρού σκουληκιού που έφευγε στο δάχτυλό της, να παρατηράει μ' άγάπη τά μικρά του σκουληκία. Μα αυτή τή φορά μόλις μπήκε στην κμαρά της έδωσε τή λευτεριά σ' όλα τά λαμπρά σκουληκία που τήν φωτίζανε τεχνικά στη δουλειά της, και κράτησε μονάχα ένα ως τή στιγμή που πέσε στο κρεβάτι.

Η Βιορίκα είχε συνήθειο να κοιμάται βαθεία· μα αυτή τή φορά εΐτανε σκεπτικιά, τύλιγε τά μαλλιά της στα δάχτυλά της και στριφογύριζε στο κρεβάτι της. Υστερα σά να πνιγότανε από τή ζέστη, σηκωνότανε, ξανάπεφτε και πάλι ξανασηκωνότανε. Ποτέ σάν τώρα δέν τής φάνηκε πώς έλειπε ο άνερας άπ' τó βασιλείο της. Πολύ πιθυμούσε να τόν ζητήσει όζω· μα φοβότανε πάλι μη τήν ακούσουνε οι ύπηκοί της και δώση κακό παράδειγμα. Στα συμβούλια τών μερμηγκιών της είχε δώση συχνά για κάθε άντικανονικιά έξοδο άυστηρές διαταγές και

κι' ο Θεμιστοκλής έγινε πρόσπεφτος τής γυναικός του, που τόν άρμήνεψε να πάρει τó παιδί τους και να καθήσει στο τζάκι. Όταν έπειτα σέ λίγο έφτασε ο Άδραστος, τού φανερώναται και τού λέει, πώς άν τού εναντιώθηκε ίσως σέ καμιά του ανάγκη με τούς Αθηναίους, να μήν καταδεχτεί νάν τόν ξεδικηθεί έτσι ζόριστο.

137. Κι' εκείνος όταν τόν άκουσε, τότε σηκώνει μαζί με τó παιδί του όπως τó κρατούσε πρόσπεφτος —ζόρκισμα τó πιό ιερό με τούς Μολοσσούς — και λίγο κατόπι, όταν ήρθαν οι Λάκωνες κι' οι Αθηναίοι, δέν τόν παράδωκε όσα κι' άν τού είπαν, παρά έπειδή ήθελε να τραβήξει για τού Πέρση βασιλιά, τόν προβαδίζει προς τήν αντίθετη θάλασσα ως τήν Πύδνα, τήν πρωτεύουσα τού Αλεξάντρου. Εκεί πετυχαίνοντας φορηγό που έκανε πανιά για τήν Ιωνία, μπαρκαρίστηκε, κι' ή κακοκαιρία τόν έσπρωξε προς τó στρατόπεδο τών Αθηναίων που πολιορκούσε τή Ναξο. Από φόβο τότες φανερώναται τού καρβοκύρη πώς είναι και τί τρέχει—γιατί δέν τόν ήξεραν—κι' ά δέν τότε γλυτώσει, φοβέρισε νάν τόν καταγγείλει πώς τόν πήρε πλερωμένος· μόνη λοιπόν σωτηρία, είπε, μένει να μήν βγει όζω κανείς ως να στρώσει ο καιρός, κι' άν πειστεί, έταζε να μήν ξεχάσει

όποιος τις παράβαινε διωχνότανε άπ' τήν κοινότη. Μερικά μάλιστα είχανε δικαστή άπ' αυτήν σι θάνατο, και με λυπημένη καρδιά έπρεπε να βοηθάη στα σκληρά νήγματα που φέρνανε τó θάνατο.

Η βασίλισσα σηκώθηκε πριν άπ' όλα τά μερμήγκια, που άπόρησαν όταν σηκώθηκαν και είδαν τις στοές ξαναχτισμένες με τά ίδια της χέρια. Μα ή Βιορίκα χωρίς διόλου να προσέχη καθώς έδούλευε έστρεψε πάντα τά μάτια της στο δάσος για να βλέπη, και τ' αυτιά της για ν' ακούη. Μόλις είχε μπή στην κμαρά της, πολλά μερμήγκια βιαστικά τήν άκολούθησαν και τής είπαν τρομασμένα· «Κείνος ο κακός άνθρωπος ο χτεσινός είναι πάλι δα και κάνει βόλτες γύρω στο βουνό μας.

» Αφήστε τον, άποκρίθηκε ήσυχα ή βασίλισσα, δέ θα μάς κάνει πιό τίποτα.

Και όμως ή καρδιά της Βιορίκας, τού λατρεμένου κοριτσιού, χτυπούσε τόσο δυνατά που δέ μπορούσε να πάρη βαθεία τήν ανάσα της. Παραδομένη σέ μια ταραχή έξαιρετική, έγύριζε άνήσυχα στις σάλες τού παλατιού· ύστερα σάν είδε πώς τά αυγά τών μερμηγκιών δέν εΐτανε στον ήλιο, τά έβγαλε με τά ίδια της χέρια για να τά ξαναβάλη άμέσως έπειτα. Σάν κάποια άμφιβολία βασιλευσε στις διαταγές που έδινε στα μερμήγκια, και κείνα άνήσυχα προσπαθούσανε να τις κάνουν όσο τó δυνατό καλλίτερα για να εύχαριστήσουνε τή βασίλισσά τους. Η Βιορίκα θάμασε σάν είδε τó νέο και λαμπρό θόλο που χτίσανε χωρίς αυτή να τó ξέρη. Μα τήν έργασία τους αυτή τήν πλήρωσε μονάχα με μερικές κουρασμένες ματιές και μερικούς άσημους έπαινους.

Πολλές φορές τήν ήμέρα άντηχούσε τó τρέξιμο τού άλόγου γύρω στο βουνό· μα ύστερ' από λίγον καιρό ή Βιορίκα άπροφύλαχτα παρουσιάζταν' έξω άπ' τó παλάτι της. Η νοσταλγία τών όμοίων της περιτριγύριζε για πρώτη φορά τó λογισμό της. Συλλογιζότανε τώρα τó χωριό της, τó μικρό της σπιτάκι, τή μάνα της και τόν άγαπημένο της τάφο που δέν είχε πιό ξαναϊδη.

Υστερ' από λίγες μέρες φανέρωσε στους ύπηκόους της τó σκοπό της να πάη να δή τόν τάφο τής μάνας της. Με φόβο τά μερμήγκια τή ρωτήσανε μήπως δέν εΐταν εύχαριστημένη μαζί τους από τότε που θυμήθηκε τó χωριό της. «Ω όχι, άποκρίθηκε ή Βιορίκα, δέ θα λείψω παρά λίγες ώρες. Πρί νυχτώση θάχω γυρίση.

τήν καλοσύνη όσο τής άξίζει. Κι' ο καρβοκύρης κανει έτσι, και στέκοντας στ' ανοιχτά ένα μερόνυχτο άλάργα από τó στρατόπεδο, έπειτα φτάνει στην Έφεσο. Εκεί τόν άντάμειψε ο Θεμιστοκλής με δώρο χρηματικό—γιατί τού στείλανε έπειτα από τήν Αθήνα οι φίλοι του, καθώς κι' από τó Αργος τά καταθεμένα εκεί—και κατόπι μ' έναν από τούς κάτου Πέρσης άνεβαίνει στο έσωτερικό, και στέλνει γραφή στο βασιλιά Αρταξέρξη, τó γιό τού Σέρξη, που ό,τι είχε άνεβεί τó θρόνο. Η γραφή έλεγε πώς «Στά χέρια σου έρχομαι εγώ ο Θεμιστοκλής, που όσον καιρό είμουν άναγκασμένος ν' άντικρούω τήν επίδρομη τού πατέρα σου έβλαψα τó γένος σου όσο κανείς άλλος Έλληνας, μα και που τ' ώφέλησα κατόπι πολυ περισσότερο»—έδω ιστορούσε τó μη σπάσιμο τότες τών γιοφυριών έξαιτίας του—«και ντώρα έχοντας να σέ ώφελήσω μεγάλα καλά έρχομαι κυνηγημένος από τούς Έλληνες για τήν άγάπη σου. Μα θέλω διορία ενός χρόνου, και τότες θά σου ξεμυστηρετώ τί λογαριάζω»

138. Παραδέχτηκε, όπως δηγοούνται, ο βασιλιάς τήν πρότασή του και τού είπε να συμμορφωθεί. Αφτός μέσα στον καιρό που περίμενε έμαθε Περσικά όσα μπορούσε και συστήματα τού τόπου, και σάν πέ-

Τους ζήτησε κανένα μερμήγκι να μη τήν ακολούθηση. Μα μερικά τήν ακολούθησανε σ' άπόσταση χωρίς αυτή να τó ξέρη.

*

Ο κόσμος τής φάνηκε πώς άλλαξε! Μα τήν αλήθεια, είχε τόσο πολύν καιρό που άφισε τó σπιτί της. Λογάριασε πώς πολλά χρόνια έπρεπε ναχουνε περάση για να σηκώσουνε τά μερμήγκια τó βουνό που είχε τήν κατοικία της. Τής εΐτανε άδύνατο να βρῆ τόν τάφο τής μάνας της γιατί τά δέντρα και τά χόρτα τόν είχανε σκεπάση· τότε ζητούσε με δάκρυα, ακόμα περισσότερο λυπημένη γιατί εΐταν εκεί σάν ζένη.

Αρχίησε ναρχεται ή νύχτα κι' ή Βιορίκα ζητούσε ακόμα, μα άδικα, τόν τάφο τής μάνας της. Αξάριασσε να φύγη, μα κείνος τήν έκρατησε και μεταχειρίστηκε τόσο γλυκά λόγια και τόσο πειστικά για να τής πῆ τόν έρωτά του, που εκείνη χαμήλωσε τά μάτια της και στεκότανε άκίνητη να τόν ακούση. Εΐτανε τόσο γλυκό για αυτή ν' ακούη άκόμη άνθρώπινη σωνή, και σωνή που τής μιλούσε για άγάπη και έρωτά. Μα τó σκοτάδι είχε σκεπάση όλα· ή Βιορίκα θυμήθηκε πώς δέν εΐτανε κανένα φτωχό όρφανό και έρημο, μόν' εΐτανε βασίλισσα κι' είχε να έχτελέση καθήκοντα και τής εΐτανε άπαγορευμένο από τά μερμήγκια να διη άνθρώπινο πλάσμα. Έφυγε από τó νέο πρίγκηπα. Μα κείνος τήν ακολούθησε με τις παθητικές φωνές του ως τή ρίζα τού βουνού. Όταν ήρθαν εκεί, τόν παρακάλεσε, τόν ίκέτεψε και τó πέτυχε να τής κάμη τó θήλημα της, μα μόνο άφου τού ύποσχέθηκε πώς θά γυρίση κοντά του αύριο.

Η Βιορίκα γλύστησε ήσυχα ήσυχα στις σάλες τού παλατιού όχι χωρίς να κοιτάξη άδιάκοπα πίσω της, γιατί τής φαινότανε πώς άκουγε τó ποδοβολητό τού άλόγου και γύρω της μύριους ψυθυρισμούς. Ίσως νάτανε τής φαντασίας της από τó φόβο που έκανε να χτυπάει ή καρδιά της. Όταν έφτασε τέλος στην κμαρά της έπεσε στο κρεβάτι της εξαντλημένη από τήν κόραση. Μα ο ύπνος δέν έρχότανε να χύση τάραχά του πάνω της και να σφαλήση τά ματια της. Τήν τυραννούσε ή συνείδησή της γιατί είχε παρέθη τήν ύπόσχεσή της και ρωτούσε τόν έαυτό της αν θά είχανε πιό σ' αυτήνε σέβας άφου ο λόγος της πιό δέν είναι ιερός. Στην ταραχή της

ράσε ο ένας χρόνος, πήγε στο βασιλεία και κοντά του δοξάστηκε όσο κανείς ως τότες Έλληνας, ένεκα τó ξακουσμένο του τ' όνομα κι' ή έλπίδα που έφρηγνε νάν τού σκλαβώσει τήν Ελλάδα, πρώτα πρώτα όμως γιατι ή δοκιμή τόν άπόδειχνε γερό κεφάλι. Τέλος κέρωσθησε και πέθανε, άν και μερικοί λέν πώς ήπιε φαρμάκι, άμα είδε πώς άδύνατο νάν τού κανει τού βασιλιά όσα έταζε. Μνήμα του ύπόρχει στη Μαγνησία τήν Ασιακή μέσα στην άγορά. Αφτους τούς τόπους τούς όριζε, έπειδής τού παραχώρησε ο βασιλιάς για ύμνι τή Μαγνησία που έδινε πενήντα τάλαντα σοδιά, για κρασι τή Λάμφακο που τότες είχε φήμη ως τó μέρος τó πιό πλούσιο σέ κρασι, και για προσφά τó Μουσόντα. Και λέν οι δικοί του τά κόκκαλά του πώς μεταφέρθηκε στην πατρίδα του όπως άφησε λόγο και πώς θάσσηκαν εντός τής Αττικής κρυφά, γιατί δέν άφινε ο νόμος άφου είχε ζοριστεί ως προδότης.

Τού Παφανία λοιπόν τού Λάκωνα και τού Θεμιστοκλή τού Αθηναίου, τών πιό περίφημων Έλλήνων τού καιρού τους, έτσι τέλειωσε ή ζωή.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ.

γύριζε και ξαναγύριζε απ' όλες τις μεριές. Η φιλοτιμία της επαναστατούσε για την υπόσχεση πουχε δώσει κι όμως δεν άγνοούσε το πάθος των μερμηγκιών της, ούτε τη σκληρότη τους, όταν θέλανε να τιμωρήσουν.

Συχνά σηκωνόταν κι' άκουπούσε το κεφάλι της στα χέρια της. Τότε τή; φαινόταν πως άκουγε άπειρα μικρά πόδια να περπατούνε γρήγορα γύρω της σά νήταν στοιχειωμένο το βουνό. Σάν κατάλαβε τέλος πως ήρθε ή μέρα, ή Βιορίκα άνοιξε τις ρόδινες κουρτίνες για να πάη ν' αναπνεύη οζω τον άγέρα μ' όλη τη λευθεριά. Μά πόσο άπόρησε σάν είδε την έξοδο κλεισμένη με τά μυτερά φύλλα του έλατου. Έτρεξε στη δεύτερη, στην τρίτη, σ' όλες μά χωρίς καμιά ωφέλεια· όλες εΐτανε κλεισμένες από πάνω ως κάτω. Τότες ή φωνή της άκούστηκε δυνατά, κι' άμέσως όλες οι λεγεώνες των μερμηγκιών ήρθαν από άναριθμητους και μυστικούς δρόμους και συναθροίστηκαν μπροστά στη βασιλισσά τους.

»—Θέλω νάβγω στον ελεύτερο άγέρα», τούς είπε τότες ή Βιορίκα με φωνή άποφασιστικά.

»—Όχι, άπαντήσανε τά μερμηγκία. δε θά σ' άφίσουμε νά βγής από δω γιατί τότε θά σέ χάσουμε.

»—Δέ θέλετε λοιπόν πιά νά μ' άκούτε;

»—Ναι, σέ εκάθε πράμα, μά σ' αυτό όχι. Τιμωρησέ μας, σκότωσέ μας μπροστά στα πόδια σου. Εΐμαστ' έτοιμα νά πεθάνουμε για το καλό της κοινότης και για τη σωτηρία και τιμή της βασιλισσάς μας.

Η Βιορίκα χαμήλωσε το κεφάλι της και βουρκώσανε τά μάτια της με τά δάκρυα. Παρακαλεσε τά μερμηγκία νά της δώσουνε τη λευθεριά της. Μά κείνα δέν της άποκρίθηκαν κι' έξαφνα ή Βιορίκα βρέθηκε καταμόναχη σ' εκείνο το σκοτεινό τόπο. Τότε στίναζε κι' έκλαιγε πικρά, και τά χέρια της ξερίζωναν άσπλαχνα τά θαμαστά της μαλλιά. Ύστερα δοκίμασε με τά εύκολοτάκιστα μικρά δάχτυλά της ν' άνοιξη μιάν έξοδο. Άλοίμονο! Μόλις την άνοιγε και έκλινε στη στιγμή, κι' ή Βιορίκα άπελπισμένη έπεσε στη γης.

Τά μερμηγκία της φέρανε τά όμορφότερα λουλούδια, νυχτάρι και σταλλες από ρόδα για νά πάψη τη δίψα της, στις παρακλησες της όμως μένανε άτάραγα. Από φόβο μήπως οι φωνές της άκουστούνε οζω, άποφασίσανε νά σηκώσουνε την οικοδομή

τους πάντα πιό ψηλά, τόσο ψηλά που πέρασε στο ύψος το Βερφουλκουντόρ, και δώσανε στο βουνό τους το όνομα Φουρνίκα.

Ο γιός του βασιλιά δέν ξαναφάνηκε πιά γύρω στο βουνό· μά τη νύχτα σά βασιλεύει ή σωπή παντού, άκούγονται ακόμα οι στεναγμοί της Βιορίκας.

KARMEN SYLABA

ΥΔΡΑ

Άνασκουμπώσου το βραχιόνι,
δειξε ποντίκια άτσαλωτά,
Κι' άρπα στο χέρι, φίλε Άντώνη,
τον κοφιτέρο μπαλιτά.

Έρμη ή μάννα ή μάβρη στέκει
δετή στο βράχο και διπλό
κεφάλι ή ύδρα δες παρέκει
που βγάξει απ' το γιολό.

Σά Λεβαντίνον ή μιά της κάρα,
δασκάλου ή άλλη, και ζητά
νά φάει τη μάννα... Ω Άντώνη, βάρρα
βάρρα με το μπαλιτά.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Στόν τρισευτυχισμένο μας τόπο, κάτω απ' τη σκιά των άθανάτων Παρθενώνων, το άλαλιασμα των παιδιών με την κλασσική διδασκαλία, αρχίζει άμέσως από το Νηπιαγωγείο. Αυτό το φαντάζεσθε εύκολα, γιατί ξέρετε πως στο Νηπιαγωγείο τά παιδάκια μαθαίνουν τά πρώτα γράμματα, κι' εκεί μέσα πρωτοπιάνουν στα χεράκια τους τις περίφημες φυλλάδες με τά ωά και τά ία. Εκείνο όμως που βέβαια δέ φαντάζεσθε—έγώ τουλάχιστο δέν το φανταζόμουν όσο δέν τόβλεπα με τά μάτια μου και δέν τάκουγα με ταύτιά μου, — είναι ότι ή κλασσική διδασκαλία αρχίζει εύθως από την πρώτη τάξη του Νηπιαγωγείου, δηλαδή σέ παιδάκια πέντε, τεσσαρων και τριών ακόμα χρονών, που λένε τραγου-

δάκια κι παίζουν παιγνίδια με ξυλαράκια και μζάρια. Και όμως! Στην τάξη αυτή των αναλφαβήτων νηπίων, διδάσκεται ένα είδος πραγματογνωσίας, κ' ή διδασκαλία της γίνεται στην κλασσική γλώσσα—την καλλιτέρα, καθώς τήνε λένε οι δασκάλες,— με τόση επιμονή, που βλέπεις πιά καθαρά πως ο κύριος σκοπός του μαθήματος δέν είναι νά μάθουν τά παιδιά τά πράγματα, παρά τις αρχαίες τους λέξεις.

Έτυχα κάποτε, πρό χρόνων, στις «έξετάσεις» του καλλιτέρου «Νηπιακού Κήπου» της Άθήνας. Η δασκάλα, μιá όμορφη κοπέλα με προσωπάκι κούκλας και με μυαλό παπαγάλου, είχε μπροστά της άραδιασμένα τά παιδάκια και ρωτούσε:

- Τί είναι αυτό, το όποιον κρατείς, Νίκο;
- Χαρτί, άπαντούσε ο μικρός.
- Είπέ το καλλιτέρα.
- Χάρρητης.
- Πολύ καλά. Τί έχεις εμπρός σου, Νίτσα;
- Ποτήρι.
- Είπέ το καλλιτέρα.
- Ποτήριο!
- Άκόμη καλλιτέρα.
- Κύουπελον!
- Λαμπρά. Και τί περιέχει, Γεώργιο;
- Νερό.
- Είπέ το καλλιτέρα.
- Ύουδαρρρ!

Κ' έτσι απ' την αρχή ως το τέλος. Όσα πράγματα βρέθηκαν μπροστά τους, τά παιδάκια μάς τά μετάφρασαν στην αρχαία κ' ή εξέταση αυτή έτελειωσε. Έπειτα είπαν διάφορα τραγουδάκια, για αλαγωούς που «κοιμώνται», για αμελήσας που «πετώσι» για αΐα που «εωδιάζουσι» και για «πτηνά» που «κελαδοῦσι».

Τύποι της ζωντανής γλώσσας στα τραγουδάκια αυτά είπαν μοναχ' εκεί — χωρίς καμιά υπερβολή, — που ο στίχος δέν έχωρούσε τους τύπους της αρχαίας. Το ίδιο άκουρόνταν κάπου-κάπου και καμιά ζωντανή λέξη εκεί που την άπαιτούσε ή όμοιοκαταληξία... Τελοσπάντων, τέτοιες «έξετάσεις» έκαμαν τά αναλφάβητα, ώστε φαντάζεσθε πιά τί έκαμαν τ' άλφραβητισμένα.

Άρτίσθηκα τότες, πως άν μου χάριζε ποτέ ο Θεός παιδικά, δέ θά τάστελνα ούτε στο Νηπιαγωγείο.

Πέρασαν χρόνια, άπόχησα παιδάκια, και φίτος

KARL BRUGMAN

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΛΑΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΚΑΙ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

(Η αρχή του στο περασμένο φύλλο)

Ευπάζει τώρα όταν το πρωτακούς, πως λαός Έθρωπαϊκός ανεξάρτητος — που φιλοδοξεί νάν τότε λογαριάζουν, όπως λογασιάζεται και μόνος του, με τους πολιτισμένους λαούς του μέρους μας της γης, και που ή γραφή του γλώσσα, πέν τώρα χίλια πεντακόσα χρόνια περασμένα, χώρισε με τη φυσικιά γλώσσα του λαού, τόσο που το μεταξύ τους άνοιγμα από καιρό παραπέρασε πιά κάθε ύποφερμό πλάτος—πως άφτός ο λαός με πλειοψηφία πελώρια δέ δείχνει καμιά όρεξη νά ξανατεριάσει καλόρυθμα τη γραφή του γλώσσα με τη λαϊκιά λαλιά, παρά και μερικους του προικισμένους άντρες, που είκοσι τόσα χρόνια αγωνίζονται νά βολέψουν την άμέλεια αιώνων, τους άμπώχγει συστηματικά κι' άγαναχτισμένα. Με τούτο έρχόμαστε στον άγώνα της γραφής των σημερινών Έλλήνων, ή το

Γλωσσικό Ζήτημα, όπως το λέν οι ίδιοι: λογοτριβή που βαστάει το έθνος σέ χρονικό αναβρασμό, άπαράλλαχτα όπως το Μακεδονικό ζήτημα, το Κρητικό, το οικονομικό. Δέν πάει πολυς καιρός μιá μετάφραση της Γραφής σέ λαϊκιά λαλιά κατάντησε, όπως είναι γνωστό, μέσα στους δρόμους της Άθήνας σέ στάση με θυσία άρκετών ψυχών.

Όλόκληρη φιλολογία έχει συγκεντρώσει γύρω της το ζήτημα, πράμα όχι παραζένο με τη γραφαγάπη των Έλλήνων κι' αντίκρυ με τη ζωνρή περιέργεια του δυτικού κόσμου. Τη συζήτηση, άν και δέν την άνοιξε, την ξανακίνησε ο λόγιος Ψυχάρης, κάτοικος του Παρισιού, που σέ σειρά δημοσιέματα προσπάθησε ν' άποδείξει όχι μονάχα θεωρητικά την άνάγκη άλλαγής, παρά και πραχτικά με γλωσσικά δείγματα την λογογραφικιά άρκετοσύνη της λαλιζς των άπλοϊκών ανθρώπων. Ο καλύτερα άρματωμένος αντίπαλός του (1), κεφαλή των

(1) Δέ νομίζω. Θεωρητικά ο Σκιάς είναι πολύ καλύτερα άρματωμένος, (όπως το ξέρε ο Χαντζιδάκις, άν και πολύ λίγο θυμάται του Σκιά το βιβλίο). Συζητά μ' άρκετή τέχνη και δύναμη, γράφει και κόσμια· δέ στριγγλίζει σά χείρας του Σκιάγου. Πραχτικά πάλι—ως λογογράφος στην καθαρεύουσα—πως μπορεί ο Χαντζιδάκις νά συγκριθεί με το Βερναρδάκη; Άς πάρουμε ένα παράδειγμα. Η αρχή

σουτηρητικών (2), της μερίδας δηλαδή που ως τώρα χαιρείται την προσοχή του έθνους—ας και κάθε άλλο παρά υπερβολικός, (3) είναι ο Γ. Ν. Χατζιδάκις.

της Βισαγωγής του (παρμένης σωτηλά από ένα άρθρο του Γεννάδιου) στην «Άπάντησι εις τά του Κρουμβάγερ» σ. 314 πάλι έτσι «Πολλακις συνέβαινε κατά τους εύκλειεις χρόνους της αρχαίας Ελλάδος, οσάκις (sic) δύο Έλληνι-» «και μερίδες τινός πόλεως περιήρχοντο εις έρτιάς, νά προσκαλώσιν ες άλλης πόλεως κτλ.» Τί πομπωδικότερο μπορεί νά ύπάρξει; Κάθε λογογράφος της προκοπής το πολύ πολύ θά έγραφε «Πολλακις συνέβαινε κατά τους εύκλειεις χρόνους της αρχαίας Ελλάδος, όταν δύο πόλεις ή αι «πολιτικά μερίδες τινός πόλεως ήρχον, νά προσκαλώσιν ες άλλης πόλεως κτλ.» Στην κλασσικιά του οσάκις μάλιστα θυσιάστηκε κι' ή ιστορικιά κλίθια.

(2) Πως είναι κεφαλή: (1) άπόρρητο πολύ, ή με βεβαιώσουν πως ο Βερναρδάκης, ο Βλάχος, ο Βικέλας, ο Λάμπρος, ο Πολίτης, ο Βουσοριδής, ο Άννινος, ο Δροσίνης, ο Ήυλιανός, ο Προβελίγγιος κλ. τον παραδέχονται άρχηγό.

(3) Ύπερβολικώτατος μάλιστα. Δέν ξέρω κανέναν ύπερβολικώτερο. Λέει: Ίσως πως είναι υπερβολικός—έπειδή καλό το έπιχείρημα—μά το όσος του κρύχγει άλλα. Παράδειγμα είναι το μέρος της Βισαγωγής του που άναφερν πριν. Η πάρε άλλο παράδειγμα κι' από το τέλος του βιβλίου του σ. 819 «ότι άνενήψαμεν εκ του ληθάργου της

ή μεγάλη μου ή κόρη έκλεισε τὰ τέσσερα... Νά μή τή στείλω σέ σκολειό...μά τί νά τήν κάμω στέ σπίτι; Πλούσιος δέν είμαι για νά έχω δικούς μου νηπιακούς κήπους και δασκάλες «φροβελιακές...» Είπα λοιπόν νά πατήσω τόν όρκο μου, — έ, δέν είταν κι' ό πρώτος! — και νά τή στείλω.

Τήν έστειλα σ' ένα καινούργιο Νηπιαγωγείο, τό καλλίτερο πού έχουμε, κ' έλεγα μάλιστα πώς θάταν πολύ πιό προδευμένο απ' τό παλιό, άφού σ' αυτό διδάσκει τίς δασκάλες και ό σεβαστός μου θεϊός κ. Κουρτιδής. "Άς είναι... Η κόρη μου έφυγε ένα πρωί κ' έγύρισε τό μεσημέρι δηλητηριασμένη. Εΐθός, άπό τήν πρώτη μέρα, άπό τήν πρώτη ώρα! Όταν τή ρώτησα τί έκαμε στέ σκολειό, μου άποκρίθηκε:

- "Επαιξα ξυλάρια.
- Μαξιλάρια;...
- "Όχι!... ζυ-λ-α-ρι-α.

Μερικοί φίλοι πού παράτυχαν κοντά μου και τούς παρουσίασα τό πρώτο αυτό σύμπτωμα, δέν τό βρήκαν τόσο σπουδαίο.

— Υπάρχει και τύπος ξυλάρια δημοτικώτατος, όσο τὰ ξυλάκια και τὰ ξυλαράκια, μου είπεν ό Ζερβός.

— Δέν πειράζει, μου είπε, δέ θυμούμαι τώρα ποιός άλλος; ή κόρη σου θά ξέρη για ξυλάρια μόνο τὰ καλοκομμένα και γυαλισμένα ξυλαράκια του Νηπιαγωγείου; νά ιδής πού όλα τάλλα θά τὰ λήη πάλι ξυλαράκια.

"Εγώ έπίμεινα πώς τό σύμπτωμα, μ' όλα αυτά, είταν έπιφοβο, γιατί άρχιζαν άπό τέτοια ηλικία νά τής άλλαζον τής κόρης μου τή γλώσσα.

— Έπιτέλους, γιατί νά τή στείλης σέ τέτοιο σκολειό; μέ ρώτησεν ό Ραμζς.

Και πού, παρακαλώ, νά τή στείλω; Δέ μου τό δείχνει αυτός τό καλλίτερο; Δέ μου τό δείχνετε σεις;...

Ό «Νουμάς» πού έχει τόσους σοφούς και πλούσιους φίλους και πού έφρόντισε ως τώρα μόνο γι' άλφαβητάρι, δέν μπορούσε τάχα νά φροντίσθ, και για ένα σκολάκι, για ένα Νηπιαγωγείο;

Για σκολειό είναι ίσως άκόμα νωρίς και θά είταν πολύ πιό δύσκολο. Για σκολάκι όμως μπορεί νά είναι πια καιρός και μπορεί νά είναι πιό εύκολο. Εέρω κ' έγώ; Στην Αθήνα είναι αδύνατο νά μήν ύπάρχου σήμερα άρκετοί νέοι γονείς, τόσο φιλόστοργοι όσο και φωτισμένοι, πού θά ήθελαν νά μαθαί-

νουν τὰ παιδάκια τους σ' ένα νηπιακό κήπο νά παίζουν και νά τραγουδούν στή γλώσσα τους... "Άν είναι άκόμα άνάγκη νάλλάξη μία φορά αυτή ή γλώσσα, τό έλλαγμα άς άρχίση τουλάχιστον άργότερα, ύστερ' άπό τὰ έπτά χρόνια, ύστερ' άπό τὰ έξη έπιτέλους. Είναι κρῖμα, πολύ μεγάλο κρῖμα νά μπάζουμε παιδάκια τριών-τεσσάρω χρονών στέ φοβερό αυτό βάσανο τής διγλωσσίας, νά τούς μαραινουμε όλη τή χάρη κι' όλη τή δροσιά τής ηλικίας τους μέ τόν πρώιμο σχολαστικισμό. "Ένα σκολάκι πού θά είχε καλές δασκάλες, διαταγμένες νά κουβεντιάζουν μέ τὰ παιδία στή ζωντανή γλώσσα, νά τούς λένε όλα τὰ πράγματα όπως τὰ λένε και στέ σπίτι και νά τούς μαθαίνουν όμορφα τραγουδάκια γραμμένα στήν ίδια γλώσσα, θά είταν σκολάκι: πολύ συμπαθητικό, πολύ άξιαγάπητο, και θά τό ύποστήριζαν μέ τήν καρδιά τους όλοι οι φρόνιμοι γονείς τής Αθήνας.

"Ένα σκολάκι τέτοιο, δέ θά είταν σαν ένα μεγάλο σκολειό, πού θά έκινδύνευε νά πετροβοληθῆ ή νά καηέ σέ καμμιά λαϊκή εξέγερση. Ούτε τό μεταφρασμένο Ευαγγέλιο, ούτε τήν Γλαύδα του κ. Πάλλη θά έβαζε στέ χέρια τών μπεμπέδων, για τόν άπλούστατο λόγο πώς κανένα βιβλίο δέ θά είχαν οι μικροί κ' ευτυχισμένοι άγράμματοι. Τό πολύ-πολύ μπορούσε νά παίρνουν τό «Άρφαβητάρι» του Νουμά, κι αυτό άργότερα, ύστερ' άπό τὰ έξη χρόνια. Τι διάβολο! για ένα άρφαβητάρι χωρίς Γα και χωρίς Ωά, δέν πιστεύω δά νά σηκωθῆ Έπανάσταση!... Έκτός αν ήθελε πιστευθῆ πώς είναι κι' αυτό ύποκινημένο άπό τούς Πανολαυσίτας. Αλλά όχι. Πέστε με όσο θέλετε αισιόδοξο, δέν πιστεύω πώς ή άνοησία μας θά έφθανε ως εκεί. Ένα σκολάκι για τὰ πολύ μικρά παιδία, βασισμένο στή φυσική άγωγή για τή φυσική γλώσσα, θά στεκόταν στήν Αθήνα χωρίς νά γίνη σκάνδαλο.

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Μεγάλος λόγος γίνεται στίς ιταλικές έφημερίδες για τήν κοσμοζήκουστη, τεχνίτρα Adelaide Ristori πού πέθανε στή Ρώμη, στίς 26 του περασμένου μήνα. Η Ristori γεννήθηκε στέ 1822, στίς 29 του Γενάρη, σ' ένα μικρό χωριό τής Β. Ιταλίας άπό γονιούς θεατρικούς. Δεκοχτώ χρονών έπαιξε στίς τραγωδία «Μαρία Στουάρτ» του Schiller, πού μεταφράσε στέ ιταλικά ό Αντρέας Μαρτέ. Στέ 1850 παντρεύτηκε μέ τό μαρκέζο Κερραγκα Ντέλ Γκριλλο, ή Τέγγη όμως πάντα τήν ήθελε και τήν τιμούσε για Ristori.

δάκης, πανεπιστημιακός καθηγητής, ό καλύτερος γνώστης (4) τής ιστορίας τής νεοελληνικής και θεμελιωτής του καθαρού έπιστημονικού ζετασμού της. Ό λόγιος άφτός πολεμά χρόνια τώρα ξανά και ξανά νά ξαστερώσει πώς γυρισμός σήμερα είναι άκατόρθωτος. Τό ceterum censeo του είναι τούτο: δέν είναι μήτε καν στέ χέρι μας πια νά στρίψουμε πίσω τό ποτάμι. Από τούς Γερμανούς λόγιους ό Κ. Κρούμπαχος του Μόναχου, ό έξοχώτερος μεταξέ μας γνώστης τής ιστορίας του Έλληνικού μεσαιωνικού και σημερινού πολιτισμού και λόγου, άφιέρωσε στέ πρόβλημα ένα του βιβλίο τυπωμένο στέ 1903 («Τό πρόβλημα τής νεοελληνικής Γραφής». Μόναχο

»δουλείας και άνέστημεν εκ του βυθού αυτής ακριβώς έννεκα του παρελθόντος τούτου, ότι προς αυτό ως προς πο-»λικόν άστέρα άει άποδλέπομεν κτλ». Μά τέτιες φράσεις είναι πλημμυρισμένα τὰ βιβλία του. Από κλασικό ζήλο μάλιστα συνεπαίρνεται καμμιά φορά και σέ σολοικισμούς άκόμα. Πρβ. σ. 774 «έρωτάτε αν (=εί) δύνωμαι» ("Απολλων άποτρόπαιε [(=εί) δύνωμαι] "Όλος ό άλλος κόσμος λέει σωστά έρωτάτε αν δύνωμαι».

(4) Μέ όλο τό σέβας, παρατηρώ πώς σωστός γνώστης δέν είναι όποιος ξέρει σωρούς ύλη, παρά ό καλός κριτής όσης ξέρει, άς είναι και λίγη.

1903. Σελ. 226). Από παντού φωτίζοντας (5) τό ζήτημα συμπεραίνει μέ τή γνώμη πού και πριν είχε φανέρωσε, τόσο άφτός καθώς κι' άλλοι ξένοι νεοελληνιστάδες, πώς δηλαδή τής έπίσημης γραφής τών Έλλήνων τής λείπουν τὰ κυριώτερα βιολογικά συστατικά γλώσσας λογογραφικής, συναγρικητικίας, λαομορφωτικίας, και πώς, αν ή Ρωμιούση δέ θέλει νά παραγκωνιστεί κι' άπελπιστικά νά προσπεραστεί στήν προκοπή του σημερινού πολιτισμού, ή γλωσσική άλλαγή είναι άνάγκη άπαραίτητη. Μέ όλόθερμη συμπονώ προς τήν τύχη του Έλληνισμού τονίζει τήν ποιοτή του, και βαθιά τὰ πρόλογά του τὰ χαράζει στέν Έλλήνων τήν καρδιά. «Βίβαια, στέ ξέρω» λέει σ. 155 απώς δρόλοπα θυμού λύνω μέ «τά λόγια μου, και πώς θά κηρυχτώ τώρα θανασιμώτατος όχτρός του Έλληνισμού (6) ή βλάκας ά-

(5) Κατά του Χαντζιδάκειω όμως τή γνώμη, τό βιβλίο είναι ρητορικό.

(6) Απαράλλαχτα, δυστυχώς. Και μέ τί παιδιάτικες σοφιστίας προσπαθεί ό Χαντζιδάκης ν' αποδείξη τόν Κρούμπαχο μισέλληνα! Σελ. 83 του γερμανικού του βιβλίου λέει «Λοιπόν μίσος προς τή γραφή μας γλώσσα, άρα [μίσος] και προς όσους τή γράφουν και λαλούν, δηλαδή προς τή μεγάλη πλειονότητα τών Έλλήνων κτλ.,» νά μέ τί μέσα ζέτασε ό Κρούμπαχος τό γλωσσικό μας ζή-

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για τήν Ελλάδα Δρ. 10. — Για τό Έξωτερικό
Φρ. 7ρ. 10.

20 λεπτά τό φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στέ κιάσκια τής Πλατείας Συντάγματος, Όμόνοιας, Υπουργείου Οικονομικών, Σταθμού Τροχιδρόμου, (Όφθαλματρείο), Βουλής, Σταθμού ύπόγειου Σιδηρόδρομου (Όμόνοια), στέ καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Έξάρχεια, στέ βιβλιοπωλεία «Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (όδος Σταδίου, άντικρύ στέ Βουλή). Στέ Βόλο, βιβλιοπωλείο Χριστόπουλου.

Η συντρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ενός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΜΑΣ ΓΡΑΦΕΙ

κάποιος φίλος: «Τόν μελά μας βοήκαμε μέ τούς πρόσφυγες πάλι νάν τούς ταύσουμε, νάν τούς ντύσουμε, νάν τούς βρούμε δουλιά. Κι όλοένα μās έρχονται καινούριοι! Μά πώς θάνδέξει επιτέλους αυτός ό τόπος; Καλοπερνάμε έμείς, μās περισσεύει ό παρās, για νά μπορούμε νά βοηθοῦμε και τούς άλλους;...»

Γράφει κι άλλα ό φίλος, παρακαλώντας μάλιστα και νάν του τυπώσουμε τό άρθρο του. Μά δέν του τό τυπώνουμε και νά μās συμπαθάει δέν του τό τυπώνουμε γιατί έχει άδικο, μεγάλο άδικο, άπό τήν πρώτη ίσαμε τήν τελευταία άράδα. Δέν τό μελέτησε καθόλου τό ζήτημα και γι' αυτό έγραψε άσυλλόγιστα, τι έγραψε. Λίγο νάν τό μελετούσε, λίγο νά κουραζότανε νά μπει στήν ουσία, και θάλλαξε άμέσως γνώμη. Γιατί οι Αχαιλίτες και οι άλλ-

»πελπιστικός. Ός τόσο» έακολουθα «θά φτάσει. δέ γίνεται, μέρα όταν οι Έλληνες θά δούν και μολογήσουν πώς οι ίδιοι στέθηκαν οι χειρότεροι τους νόχτροι και παράφρονες τυφλωμένοι.» Έναντίον άφτης τής συγγραφής ξαναπήρε ό Χαντζιδάκης τ' άρματα πολλές φορές ως τώρα, μάλιστα σ' ένα του έργο άπό 557 σελίδες γραμμένο έλληνικά ("Απάντησις εις τὰ του Κρουμδάχερ. Αθήναι 1905), και σ' άλλο του σύγγραμμα πού βγήκε τώρα ύστερα Die Sprachfrage in Griechenland. Athen 1905. 144 S). Κι' ιδώ ξεπροβοδα τούς μεταρρυθμιστάδες μ' ένα του Non possumus. Ός τόσο, τό στερνό τούτο έργο, όπως βλέπουμε άπό τήν Εισαγωγή, γράφτηκε για τό «Γερμανικό κοινό», και μέ χαρά μας καταχωροῦμε πώς, ενώ μόλις στέ 1903 ό Χαντζιδάκης πικρότατα παρκπονέθηκε γιατι ν' ανακατέβουνται οι ξένοι, τώρα θέλει νά ιδεαστοῦνε στή Γερμανία και σέ πλατύτερους κύκλους πού τό σωστό και τό μη σωστό τής φιλονεικίας (7).

»τημα». Για τέτιες πρόστυχες και συχαμένες σοφιστίες έγινε ή θεία του Πλάτωνα γλώσσα, πού σ' όνομά της ό Χαντζιδάκης ως πρότανης ζητούσε προχτές τό έλεος τής έθρωπαϊκής έπιστήμης: Τέτιες ξαδιαντροπίες είναι θετικιά συμφορά πανελλήνια.

(7) Οι ξένοι μέ τό Χαντζιδάκειν άξίζουν κατά τή φορά—

Πώς φύγανε ;
Πώς ;
'Αλήθεια, Πώς ;
'Εσείς Κολοκυθόπουλοι : ΠΩΣ ; 'Από ΠΩΣ λέγεται στη γλώσσα σας ;

Δέ θα τ'όγραφα από αν ν'ταν να χαρακτηρίζει πρόσωπα ή να μιλεί για όρισμένα πράματα ή περιστασιας. Δέν είναι μοναδικό, δέν είναι κρούσμα ξαφνικής, τωρινής επιδημίας. Ω ! έχει παλιά τή ρίζα, παλιά, πλατικά, και μ' αμέτρητες παραφουάδες ή άρρώστια από τή ή κακή, ή τρομερή. Ούτε τ'όγραφα για να στραφεί ή προσοχή των συχαμερών πιά άρμολιών στο σημείο πούδειξα. Δέν είναι δά και άγνωστα στη Συνείδηση τήν 'Εθνική. Και κείνο πού είναι γνωστό στη Συνείδηση ένου 'Εθνους ως κακό ή καλό, είναι νόμος πιά, να είναι τó γνησιώτερο συμπερασμα μιας κατάστασης γενικής καλής ή κακής. Και να όπου από είναι τó δαχτυλάκι τής μεγάλης μας 'Επίσημης 'Ατιμίας.

Θίλετε τώρα και τó αποτέλεσμα τής ύποθεσης ; Λίγο ένδιαφέρει αφού έχουμε τήν άρχή. 'Οπωςδήποτε : Τό Πατριαρχείο πού τόσο άντιεθνικά και τόσο άσπλαχνα φέρθηκε στα όρφανά του άρθανίτη, τó αποκήρυξαν οί ως τά προχτές ύπηκόοι του και τή δουλιά τους τήνε τελείωσαν τά δικαστήρια τά ντόπια. Τά δικαστήρια τ' 'Αράπικα.

Τό καταλαβαίνετε ;
'Ελληνες ! να μου ζήσετε !

ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Τά ξέρεις κείνα τά μικρά τά ζα πού ζούν στους λάκκους
Κί' είναι τó σώμα τους κοιλιά και στόμα ; τούς βαθράκους
Πού τά νερά ζουλώοντας τους τή φουσκωτή κοιλιά
Τά κάνουν και φωναζούνε καά, καά, καά !
'Ετσι και σύ μου φαίνεσαι όταν σάκουω να λές :
'Ελλάδας πνεύμα, χρώματα, γραμμές, γραμμές, γραμμές !

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

ΟΙ ΩΡΑΙΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΛΛΑΔΑ

Καφκιούμαστε πώς οί προγονοί μας είχαν φτάσει στην τελειότητα στις ώραιες τέχνες, τόσο στη γλυπτική καθώς και στη ζωγραφική. 'Από όλο τó όμολογούνε, και σ' όλα τά Μουσεία και τις Πινακοθήκες τής 'Εβρώπης ; τάχουνε στην καλύτερη θέση, και τά προσκυνούνε με περισσότερο σεβασμό, παρ' όσο έμεις τις άγιες εικόνες μας. 'Εγώ θαρρώ πώς άντίς να καφκιούμαστε, έπρεπε να ντρεπούμαστε για τά σημερινά χάλια μας σ' από τó ζήτημα.

'Ολα τά έθνη λίγο πολύ προσπαθούνε ν' αναπτύξουνε στο λαό τους αυτό τó αίσθημα, και γι' από τó σ' όποια πόλη τής 'Εβρώπης και πώς θα δεις και μια πινακοθήκη πού συντηρείται από τó Δήμο. 'Εκεί βλέπεις και τρέχει ο λαός στις ώρες τής άργίας του να βλέπη και να μελετᾷ τις ώραιες τέχνες, εκεί βλέπεις ο λογισμός του να ζημώνεται με τó ώραίο και ή ψυχή του να έξευγενίζεται. Δέ θα πᾶς σε φτωχού εργάτη καλυθα και να μη δεις ζωγραφίες να στολίζουν τους τοίχους του. 'Ισως φτηνές και πρόστυχες, γιατί ή τσίπη του δέ φτάνει να πάγη για πολυέξοδα πράματα. 'Εντοςούτω έφα-

ριστίζεται αγοράζοντας φτηνά αντίτυπα επίσημων ζωγραφιών.

Θυμάμαι μια φορά, τώρα και κάμποσα χρόνια είχ' έρθει ένας πλούσιος ρωμιός από τήν Πάτρα για να παντρέψει τó γιό του εδώ στο Manchester, κι' όταν άκουσε τó τί ζοθεύει ο λαός εδώ για ζωγραφίες, έκαμε τó σταβρό του κι' άπόρησε με τήν τρέλλα τους. 'Η γνώμη του αυτή αντιπροσώπεσε τó αίσθημα όλων σχεδών των ρωμιών, γιατί άπ' ό,τι είδα κ' έγω, τόσο στην 'Ελλάδα καθώς και στην 'Ανατολή, σ' ένα άπ' τά εκατό σπίτια δέ βλέπεις ούτε μια ζωγραφιά.

Στά παλιά τά χρόνια συνείθιζαν κ' είχανε στα σπίτια τους μερικές εικόνες 'Αγίων, πού από έποψη τέχνης ήταν ο θεός να σέ φυλάτῃ, γιατί και σ' αυτό δέν επιδοθήκαμε να καλύτερέψουμε τήν τέχνη. Δέν μπορώ να πώ πώς ο λαός μας δέν τόχει μέσα του. Θα τó είχε και με τó παραπάνω αν είχε ένθάρρυση κι' άπ' τούς καλύτερους του κι' άπ' τήν Κυβέρνηση. Μά πια Κυβέρνηση φρόντισε ποτέ για τó λαό ; κοιτάζει μόνο πώς να πάρῃ τήν άρχή, κι' άμα τήν πάρῃ, λογαριάζει πώς να τήν κρατήσει, άδιάφορο αν τó συμφέρο του 'Εθνους καταστρέφεται, φάνει μονάχα να είναι έφχαριστημένοι εκείνοι πού τή βοήθησαν να πάρῃ τήν άρχή. 'Ερθει δέν έρθει στα πράματα, ή πρώτη δουλειά της είναι να τοποθετήσῃ εκείνους πού τής δείχνουνε οί βουλευτάδες.

Πρέπει λοιπόν να φύγουν εκείνοι πού 'ταν στις θέσες, για να δώσουν τόπο στους καινούργιους πού διορίζει ή Κυβέρνηση. Αυτό τó πράμα έξακολουθεί σε κάθε άλλγη Κυβέρνησης. Κανένα ύπουργείο δέν τολμα να κάμῃ δικό του ανεξάρτητο πρόγραμμα. Θα κάμῃ ό,τι του πούν οί Βουλευτάδες, είδεμῃ θαναγαστή να παραιτηθῃ. Μά θα πῆς, άς παραιτηθῃ, κι' όταν έρθῃ κι' άλλο, άς παραιτηθῃ κι' εκείνο, ως πού να καταλάβῃ ο λαός ότι ο δρόμος πού ως τώρα τρέχαμε, θα μας καταστρέψῃ όλότελα. 'Αλλά πού να βρεθῃ τέτοια Κυβέρνηση με τέτοια άπόφαση να κινυνέψῃ τήν άρχή για τó συμφέρο του 'Εθνους ; 'Ως τώρα τουλάχιστο δέ φάνηκε, άκόμη και στις κρίσιμώτερες περιστασιας του 'Εθνους.

Πάρε τόν άτυχο εκείνον πόλεμον του 97, πού μς μασκάρησε σ' όλη τήν Εύρώπη. 'Ο λαός τότε ήθελε καλά και σώνει τόν πόλεμο γιατί δέν ήξερε τά χάλια του. 'Αν ή Κυβέρνηση τότε έλεγε έξαστραφτα ότι δέν είμαστε έτοιμασιμένοι, ο λαός δέ θα τήν άκουγε, και θάναγχαζότανε να παραιτηθῃ. 'Αν έρχόντανε άλλη, αν έρχόντανε και τρίτη, κ' έκαμναν τó ίδιο, τότες θα καταλαβαίνε ο λαός, πώς δέν είμασταν για πόλεμο, και θα καθόνταν σ' αύγά του. 'Εκείνος ο πόλεμος μαξέρριξε πενήντα χρόνια πίσω και για να μη πώ και περισσότερα. 'Αφανιστήκαμε κ' έμεις, κι' αφανίσκαμε και τούς άδερφούς μας πού είναι στο ζυγό. 'Ας πούμε πώς, είτανε τής τύχης μας, και θα μς γίνονταν ένα καλό μάθημα. 'Αλλά πού μάθημα ! Τά ίδια και χειρότερα.

Φαίνεται σά να ζυμωθήκαμε με τή διαφθορά, κι' όπου κι' αν γυρίσης τά μάτια σου δέ βλέπεις άλλο παρ' σαπίλα. Οί νόμοι είναι μόνο στο χαρτί, και ποτέ δέν εφαρμόζονται. Τά δικαστήρια είναι για τόν τύπο. Ποτέ δέν μπορείς να βρῆς τó δικιο σου χωρίς να έχῃς ένα βουλευτή να μεσιρέψῃ για σένα. Είναι ένα είδος βουλευτοκρατία πού διοικᾷ τόν τόπο.

Βγήκα τώρα άπ' τις ζωγραφίες κ' έπελάγωσα σ' άλλα πράματα, πού είναι περιττό να χάνω τόν

καιρό μου γιατί είναι τó ίδιο σά να κοπανίζω άγέρα. 'Ο λόγος λοιπόν για τις ζωγραφίες και τούς ζωγράφους μας. Τί κάναμε για να τούς ένθαρρύνουμε, και ποιός άπ' αυτούς είδε προκοπή μς στον τόπο ; 'Ο,τι ταλέντο κι' αν υπήρχε τ' άφίσαμε και ρήμαξε δέν του δώσαμε ένθάρρυση να καλλιεργηθῃ. Δέ βρισκόντανε κανένας από τούς πλουσίους πούχουμε, να δίνῃ ένα βραβείο κάθε χρόνο για τήν καλύτερη ζωγραφιά πού θα έκτίθονταν ; Δέν είτανε δυνατό κι' ο Δῆμος να διέθετε καμιά δεκαριά χιλιάδες δραχμές τó χρόνο για αγορά ζωγραφιών δικώνε μας ζωγράφων για να σχηματισθῃ με τόν καιρό μια 'Εθνική πινακοθήκη ; 'Ερχονται ξένοι στον τόπο μας, και δέν έχουμε να τούς δείξουμε παρ' άρχαία έργα των προγόνων μας δικά μας τίποτες παρ' μόνο τής Καρασταμάτη τά μεταξοτά.

Αυτή είναι ή άπελπιστική κατάσταση μας σε κάθε τί, και δέ βλέπω πότε θ' ανοίξουμε τά μάτια μας.

Manchester 5)18 'Οκτώβρη 1906.

Κ. Π.

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ

'Από Πέμπτη σε Πέμπτη.

'Υπουργός 'Εσωτερικών ο Ν. Καλογερόπουλος
Σκοτωμοί. 'Επαρχίες 6.
Λαθωμοί. 'Αθήνα 7, Περαιάς 5, 'Επαρχίες 4.
Κλειμές. 'Αθήνα 6, Περαιάς 3, 'Επαρχίες 2 (ληστείες).
'Απαγωγές. 'Αθήνα 1, Περαιάς 1.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Δέν είχε άδικο ο καθηγητής κ. Κρασσάς πού μιλῃ λίγο βαριά για τó Πανεπιστήμιο και ξεχωριστά για τή Νομική Σχολή.

— 'Ο κ. Κρασσάς θέλει να στίκεται ψηλά τó Πανεπιστήμιο, και οί φοιτητές άντί να θυμώσουνε μπορούσανε νάν του άπαντήσουνε με όλο τόν προπαύμενο σεβασμό, πώς ένα μέσο για νάνυψοθεί τó Πανεπιστήμιο είναι και τó να φροντίσουν οί Καθηγητές του να μῆν τυπώνουνε επιστημονικά βιβλία γιομάτα βαρβαροπαζαρά.

— Οί αναγνώστες του «Νουμά» ξέρουν πολύ καλά πόσα βαρβαροπαζαρά έχει τó Κληρονομικό Δίκαιο του κ. Κρασσά.

— Στο προχτεσινό φυλλάδιο των «Παναθηναίων» δέ βρίζεται ο κ. Ψυχάρης. Φαίνεται, ή άθανάτη έθνική τραγωδία του Ζουφρέ, «οί Χορτοφάγοι» σωφρόνισε τόν Καμπανέλλα και τά συντρόφια του.

— Καλά θα κάνει ο κ. Μιχαηλίδης να προσέξει και σ' αυτό ό,τι γράφει ο Καμπανέλλας του στα «Παναθήναια» για τόν κ. Ψυχάρη, δέν είναι καινούρια πράματα.

— Ξαναμασάει ο έρίφης τις άνοστες βρισιές πού άπολυσε μια γνωστή φιλολογική σοσιπιά στο μακαρίτη «Διόνυσον». 'Ας διαβάσει τó άρθρο «Jean Psichari» και τάλλα και θα μς δικαιώσει.

— Ζημιώνεται λοιπόν ο κ. Μιχαηλίδης σημαντικά νάν τις πλερώνει του Καμπανέλλα του τις βρισιές για πρωτότυπη εργασία.

— 'Ο διεθυντής τής 'Εμπορικής και Βιομηχανικής 'Ακαδημίας κ. 'Οθων Ρουσόπουλος άρχισε να τυπώνει σε φυλλάδια τή «Λαϊκή Χημεία» του.

— Τó βιβλίο είναι πολύτιμο και θάτανε πολυτιμώτερο αν ο κ. Ρουσόπουλος αποφάσιζε νάν τó γράφει σε γλώσσα κάπως απλούστερη κι' έξληθινώτερη.

— Είναι καιρός πάντα να ακολουθήσει τη συμβουλή μας στα κατοπινά φυλλάδια.

— Το τέταρτο αντιτορπιλικό μας εΐτανε να βαπτιστεί Καταστροφή ή Ναυκρατούσα.

— Εύτυχώς οι αρμόδιοι διαλέξανε το πρώτο όνομα κ' έτσι ή «Ναυκρατούσα» ξαναμπήκε στο ζυδί.

— Περίφημο αυτό που προτείνει ή «Ακρόπολη» για τη δραματική Σχολή του Ωδείου. Θέλετε, λέει, να κάμετε σωστή δουλιά; Πάρτε το Χριστούανο για τη δραματική τέχνη και το Λάσκαρη για την ιστορία του θεάτρου.

— Φεβουμάστε πώς ή σωστή κ'η σύσταση της «Ακρόπολης» θά πάει στα χαμένα γιατί το Ωδείο δέν έχει καμιά όρεξη να δουλέψει; σοβαρά σ' αυτό το ζήτημα.

— Ένα βαρβαροπάζαρο από το 'Αστυνομικό Δελτίο «Συνελήφθη χθές ο κερραγωγός Δ. Γεωργίου όστις έδωκε επί του κάρρου και έτρεχε τον ίππον του από ρυτῆρος»

— Η «Ακρόπολη» που το πρωτοτύπως παρατηρεί ότι τα βαρβαροπάζαρη κ'η στολίζουν ταχτικά το 'Αστυνομικό Δελτίο και ήφορμή είναι πάντοτε αυτό το αναθεματιμένο από ρυτῆρος.

— 'Ας το καταργήσαι λοιπόν ή καινούρια 'Αστυνομία να συζάσουμε.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ο Jules Claretie, σ' ένα του ήμορφο ήρθο, γραμμενο σε μιὰ γαλλική ήρημερίδα, για το θάνατο της Ristori, ζουγραφίζει με μετρημένες και δυνατές πινελλιές τον ήξογο χαρακτήρα της μεγάλης τεχνίτρας, θυμίζοντας διάφορα ιστορικά της ήπολης που δοξάζουταν και στα Παρίσια μέσα ή ιταλίδα Ristori, ήνω ή Rachel, ή δόξα της γαλλικής σκηνής, έβουνε λίγο λίγο, και λησμονιότανε.

Οι Γιαπωνέζοι δουλέβουνε στα γερά και δε θέλουνε να μείνουνε σε τίποτα πίσω. Στο Τόκιο συστήθηκε πριν ή μήνες «αφτοκρατοική 'Ακαδημία των γραμμάτων και των επιστημών». Σήμερα ή καινούρια ήρτη γιαπωνέζικη ήκαδημία ζητά να αντιπροσωπευτεί στο συνέδριο των 'Ακαδημιών του Παρισίου. Η γαλλική 'Ακαδημία με γεροκοτήματα δέχτηκε την ήρτη, ήρτη. Να ιδούμε πότε θ' αξιωθούμε κ' ήμεις ν' ήποκτήσουμε γιαπωνέζικα μυαλά.

Ο σοφός ήρχαιολόγος Maspéro, με τις τελερταίες του ήνασκαφές στην 'Απάνω Αίγυπτο, έκαμε πολύ σημαντικές ήνακαλύψεις. Με τις ήνασκαφές του Maspéro, ήξον από πολλά ήλλα σπουδαία ήρχαιολογικά ήρεσίματα, ήγίχανε στη μέση, καμιά πενήνταριά μεγάλα και καλοδιατηρημένα γερόγραφα. Στα γερόγραφα ήρτα ήρεβήκανε και 1200 στίχοι μιὰς ήνέκδοτης κωμωδίας του Μένανδρου και θά δημοσιευτούν, καθώς μαθαίνουμε, από το 'Ελληνοαιγυπτιακό μουσειο πουναί στο Κάιρο.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Σ. Η. Θαλ. Καλό και θά δημοσιευτεί. Μα γιατί ήκόμα δέν ήερασε από το γραφείο;—κ. Στ. Κλ. Βόλο. Σου το στέλνουμε. Ο κ. Π. Χόρν ήγχε την ήαλόνη να μας ήρει μερικά ήντίτυπα του «'Ανεχτίμητου» για να πουληθούνε στους ήναγνώστες του «Νουμά» μιὰ ήραμη το ένα, κ' ήγ 2 1/2 που πουλιόντα στα βιβλιοπωλεία. Όσοι το ζητούν από το ήξωτερικό ήρπει να στέλνουιν και 20 λεπτά για τα ταχυδρομικά.—κ. Α. Σ. 'Ακόμα. Μπορεί τον ήλλο μήνα.—Σ' έναν Πριγκιπικό στα Χανιά. Το τυπώνουμε, μα ήπαράτητο να ήξέουμε ήμεις τουλάχιστο το ήληθινό σου τύνομα. Όσο για την ήλερωμή, ή «Νουμάς» δε δημοσιεύει ήροσωπικές διατριβές για να ήλερώνεται.—κ. Στ. Μ. Χαριτ. στα Χανιά. Δέν ήγεις ήκιο. Είδες πόσο ήρόθυμα ή «Νουμάς» τύπωσε το ήρθο «Οι Τυραννοδιώχτες». Αυτό τουλάχιστο δε στήθηκε ήκανό να σε ήείσει, καθώς και τους ήλλους Χανιώτες ήίλους μας, πώς ή «Νουμάς» ήφινει ήεύτερη τη συζήτηση στα πολιτικά ζητήματα;

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ 30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1906

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Table with 3 columns: Description of assets, 30 Σεπτεμβρίου 1906, 31 Αυγούστου 1906. Includes items like Ταμείον, Εξωτερικοί λισμοί, Δάνειον κ'η, Ομολογίαι ήθνικων δανειων, etc.

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Table with 3 columns: Description of liabilities, 30 Σεπτεμβρίου 1906, 31 Αυγούστου 1906. Includes items like Μετοχικόν κεφάλαιον, Τραπεζικά Γραμμάτια ήν κυκλοφορία, Κερματικά γραμμάτια ήδραχμα και μονόδραχμα, etc.

Έν 'Αθήναις ή 10 'Οκτωβρίου 1906.

Ο Διευθυντής του Λογιστηρίου Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΗΣ

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

το ένα, κ' ένα φρ. χρ. για το ήξωτερικό, πουλιόντα στα γραφεία μας και στο Βιβλιοπωλείο Σακίτου ήδος Σταδίου, ήντικρύ στη Βουλή) τάκλουθα βιβλία: Του Ψυχάου «'Ονειρο του Γιαννίρη» (σελ. 268). Του Πάλλη «'Ηλιος και φεγγάρι» (σελ. 120) Του Φωτιάδη Το ήΓλωσσικό ζήτημα και ή ήκπαιδευτική μας ήναγένηση» (σελ. 405).

Του 'Εθ'αλιώτη «'Ιστορία της Ρωμισόνης» (σελ. 320) και «Μαζώχτρα, Βρουκόλακας κ'η.» (σελ. 269). Του 'Εθ'ιουνα «Της Ζωής» (σελ. 194). Του Φιλίντα Γραμματική της Ρωμείκης γλώσσας (μέρ. Α') (σελ. 96). Του Λόγγου «Δίφνης και Χλόη» (χαρτοδεμένο) μεταφρ. 'Ηλ. Βουτιερήδη (σελ. 86). Του Χ. 'Αντρεάδη «'Ο Μέγ' 'Αλέξαντρος» (σελ. 192). 'Η ΛΙΑΔΑ, μεταφρασμένη από τον κ. 'Αλέξ Πάλλη (σ. 416) ήρ. 2 και φρ. χρ. 2 στο ήξωτερικό.